



# **ATLAS VAN DE DORPEN VAN HEUVELLAND**

Studie uitgevoerd door het  
Labo S  
Vakgroep Architectuur en Stedenbouw  
Universiteit Gent



vakgroep  
architectuur  
& stedenbouw



in opdracht van  
Provincie West-Vlaanderen

oktober 2008

---

Alle acht dorpen van Heuvelland worden in deze atlas op analoge wijze gepresenteerd. Ieder dorp werd onderzocht naar:

1. Straatruimte en bebouwing
2. Hoofdstructuren
3. Gebouwen van de hoofdstructuren
4. Secundaire structuren
5. Gebouwen van de secundaire structuren
6. Uniformiteit van gevels

<b>0   WOORD VOORAF</b>	<b>3</b>
<b>1   INLEIDING</b>	<b>4</b>
1.1 De atlas kadert binnen de basisstudie Wederopbouw	4
1.2 Ruimtelijke wederopbouwstructuren	4
1.3 Ruimtelijke wederopbouwstructuren en locuswaarde als stedenbouwkundige randvoorwaarden	5
1.4 Exploratieve atlas voor Heuvelland	5
1.5 Definities	6
1.6 Eigenschappen van de bebouwing	6
1.7 Omgaan met de definities en de eigenschappen	7
<b>2   KEMMEL</b>	<b>8</b>
<b>3   WIJTSCHATE</b>	<b>20</b>
<b>4   WULVERGEM</b>	<b>32</b>
<b>5   NIEUWKERKE</b>	<b>44</b>
<b>6   DRANOUTER</b>	<b>56</b>
<b>7   LOKER</b>	<b>68</b>
<b>8   DE KLIJTE</b>	<b>80</b>
<b>9   WESTOUTER</b>	<b>92</b>
<b>10   COLOFON</b>	<b>105</b>



Het Labo S van de Universiteit Gent kreeg op 6 december 2007 van de Provincie West-Vlaanderen de goedkeuring voor de studieopdracht: Opmaak van de kaartenatlas voor de dorpen in Heuvelland. Deze opdracht betreft een uitbreiding van de basisstudie **Omgang met de wederopbouwarchitectuur in de frontstreek '14-'18**, gegund aan Labo S in december 2006.

Onderhavig document vormt een aanvulling op de verzamelde kennis en het ontwikkelde inzicht zoals dit zijn neerslag vond in de basisstudie. Het is de vervollediging van de kaartenreeks die voor leper en drie dorpen van Heuvelland in het derde hoofdstuk van de basisstudie werd opgemaakt. Alle dorpen van Heuvelland - Kemmel, Westouter, Dranouter, Loker, Klijte, Wulvergem, Nieuwkerke en Wijtschate - zijn nu in deze atlas voorgesteld.

## De atlas kadert binnen de basisstudie Wederopbouw

*De wederopbouw na de Grote Oorlog bepaalt nog sterk de huidige aanblik van de Westhoek. Van Heuvelland tot Nieuwpoort is toen een samenhangend 'wederopbouwlandschap' ontstaan door het gebruik van een set materialen, bouwtypologieën, stijlen en stedenbouwkundige principes, nauw verbonden met de ideologie en de pragmatiek van het wederopbouwproject. Dit bijzonder gebouwenbestand staat vandaag onder toenemende druk van verbouwingen, nieuw in te planten nieuwbouw, sloop ... De lokale overheden willen nieuwe ontwikkelingen een kans geven, maar willen tegelijk het waardevol erfgoed vrijwaren. Labo S maakte in opdracht van de provincie West-Vlaanderen hierover een studie voor de pilootgemeentes Ieper en Heuvelland.*

*In plaats van het patrimonium te beschouwen als een verzameling van individuele stijlobjecten, wordt de wederopbouwarchitectuur opgevat als deel van een gestructureerd (stads)landschap, dat zich kan vernieuwen. Dit is de invalshoek die Labo S aanreikt voor een ruimtelijk beleid.*

*Centraal staat een eenvoudig theoretisch afwegingskader waarin concrete 'erfgoedconflicten' gekaderd worden. Het stelt dat elk gebouw een bepaalde gebruikswaarde, een culturele waarde en een locuswaarde draagt. (De locuswaarde drukt de mate uit waarin een gebouw de lokale stedenbouwkundige structuur ondersteunt.) De drie waarden kunnen onafhankelijk van elkaar groter of kleiner zijn, zowel voor wederopbouwarchitectuur als voor nieuwe architectuur. Het afwegingskader laat zo tegelijk toe om bestaande situaties te evalueren en om randvoorwaarden of ambities voor nieuwe ontwikkelingen voorop te stellen. Het wordt duidelijk dat hedendaagse architectuur en stedenbouw hun plaats kunnen vinden in een leesbaar en samenhangend wederopbouwlandschap dat zich verder kan ontwikkelen.*

De basisstudie heeft dus tot doel het aanreiken van een richtinggevend en geargumenteed denkkader voor de betrokken overheden om toekomstige bouwaanvragen gefundeerd en objectief te kunnen beoordelen, om de aandachtspunten voor een visievorming rond ruimtelijk beleid te onderkennen en te concretiseren en om keuzes te maken bij het opmaken van RUP's (dit laatste geldt voor Heuvelland).

De basisstudie bestaat enerzijds uit beknopt archiefonderzoek om het verhaal van de wederopbouw te schetsen, en anderzijds uit een exploratief onderzoek waarbij de focus ligt op het definiëren van de problematiek en het uitwerken van een methodiek aan de hand van welgekozen representatieve cases. Voor het bepalen van de culturele waarde bij een 'erfgoedconflict' is archief- en literatuuronderzoek noodzakelijk. Het beoordelen van de gebruikswaarde kan hierbij steeds mee opgenomen worden. Om de locuswaarde van een gebouw of gebouwenreeks leesbaar te maken, wordt de stedenbouwkundige wederopbouwstructuur in kaart gebracht. Specifiek voor Heuvelland werd de ruimtelijke structuur van drie dorpen (Kommel, Westouter en Dranouter) onderzocht in een kaartenreeks ('atlas'). Het belang van deze kaartenatlas voor de ondersteuning van het (toekomstig) beleid van Heuvelland werd expliciet door de opdrachtgever en de gemeente onderkend.

## Ruimtelijke wederopbouwstructuren

De analyse van de ruimtelijke wederopbouwstructuren van het heropgebouwde landschap heeft de bedoeling een 'stedenbouwkundige structuur' van de wederopbouw te distilleren, die voor het erfgoed- en stedenbouwbeleid vandaag relevant is. Een reeks kaarten die de stedenbouwkundige structuur verbeeldt, vormt een atlas.

De focus ligt hierbij in de wisselwerking tussen **de openbare ruimte en de architectuur van de wederopbouw**. De mate van openbaarheid van een plek en de positie in de stedenbouwkundige structuur speelde namelijk een sleutelrol in de vormgeving van de wederopbouwarchitectuur. Bovendien bepaalt dit principe tot op vandaag de aanblik van de meeste, zoniet alle, wederopbouwgemeenten.

De kennis van deze ruimtelijke wederopbouwstructuren zal ter evaluatie van de locuswaarde van een plek en/of gebouw dienen. Hierbij zijn de kaarten een hulpmiddel om de relatie van het gebouw ten opzichte van zijn context te beschrijven.

De **verschillende deelstructuren** die een onderlinge hiërarchie kennen, worden in aparte kaarten verwerkt, waarbij telkens een verband gelegd wordt tussen het statuut van de openbare ruimte en de architectuur van de gebouwen erlangs. Fotoreeksen dienen als visuele ondersteuning voor de architectuur van elke deelstructuur. De eigenschappen van de deelstructuren worden in een overzicht samengevat (zie verder).

De kaarten zijn een hulpmiddel om de relatie van het gebouw t.o.v. zijn context te beschrijven. In sommige gevallen kan de combinatie van de verschillende kaarten aangeven welk element aan een gebouw een uitzondering is of wat de 'regels' van de context volgt. Belangrijker is dat eveneens nagegaan kan worden in welke mate het gebouw structurerend is voor de encenering van het stads- of dorpsweefsel zoals bedoeld bij de wederopbouw.

Bij het onderzoek over de wederopbouwstructuren in de basisstudie zijn volgende kenmerken vastgesteld:

### OBSERVATIE 1

De wederopbouwstructuur is in de studiezones in grote mate behouden.

In de dorpskernen van Heuvelland (en in Ieper) is de teneur van de ruimtewerking en beeldvorming vandaag nog steeds die van de wederopbouwstructuren. Het ligt dus voor de hand om bij elke nieuwbouwontwikkeling in het studiegebied een duidelijke positie t.o.v. de wederopbouwstructuur in te nemen.

### OBSERVATIE 2

De ruimtelijke structuren in het wederopbouwlandschap vertonen een duidelijke wisselwerking tussen de openbaarheid van een plek en de vormgeving van de wederopbouwarchitectuur.

De tegenstelling in kwaliteit en articulatie van voor- en achtergevels valt bijvoorbeeld sterk op. Doorgaans werd alle aandacht gehecht aan de 'publieke gevel' en weinig aan de 'private gevels' (zij- en achtergevels). Het statuut tussen de publieke ruimte en de privéruimte wordt door de wederopbouwstructuur en door de uitwerking van de architectuur duidelijk. De grens is expliciet leesbaar.

Dit fenomeen is op een grotere schaal in de stadsmorfologie van Ieper zelf terug te vinden: de architectuur langs de hoofdinvalswegen verschilt sterk qua articulatie, gabariet en detaillering van de architectuur van het overige 'stadsweefsel'. Met een afnemende graad van openbaarheid van een plek verandert het gezicht van de architectuur op het openbaar domein.

De dorpskernen van Heuvelland volgen eveneens deze logica, maar dan op een kleinere schaal. De openbare ruimtes (dorpsplein, dries en kerkhof...) huisvesten het vaakst de landmarks. De architectuur erlangs draagt vaak bij aan de 'presence' van het openbaar domein. Kruispunten en pleintjes werken samen met de sleutelgebouwen om de dorpsstructuur te articuleren.

### OBSERVATIE 3

Met een toename van openbaarheid van een plek krijgt de individuele expressie voorrang op de continuïteit van het weefsel.

Er is vast te stellen dat uniforme gevelgehelen vaker in het dorps- en stadsweefsel voorkomen dan op de hoofdassen en pleinen. De noodzaak om snel een groot aantal mensen te huisvesten na de vernielingen kon door compositieprincipes zoals herhalingen, spiegelingen en variaties van naast elkaar liggende gebouwen en gevels snel opgelost worden. Deze 'camouflagetechniek' wordt het meest toegepast aan de randen van Ieper 'intra muros' en in de dorpen.

## Ruimtelijke wederopbouwstructuren en locuswaarde als stedenbouwkundige randvoorwaarden

Een gebouw met een hoge locuswaarde werd in de basisstudie gedefinieerd als een gebouw dat de stads- of dorpsstructuur ondersteunt. Bij de evaluatie van de locuswaarde van een gebouw of gebouwenreeks spreekt het daarom voor zich dat dit gebouw of deze gebouwenreeks geconfronteerd zal worden met de eigenschappen van de betreffende wederopbouwstructuur waar het deel van uitmaakt.

Deze eigenschappen kunnen op die manier fungeren én als aandachtspunten bij een bouwvergunningenbeleid én als richtlijnen voor ontwerpers, dit zowel bij nieuwbouwprojecten als bij verbouwingen. De locuswaarde kan dus ook in nieuwbouwprojecten volledig tot zijn recht komen en de wederopbouwstructuur versterken. Het blijft echter de gemeentelijke overheid die bepaalt in welke mate en op welke manier de locuswaarde als stedenbouwkundige randvoorwaarde kan gelden.

Voorbeeld: een articulerend gebouw op een kruispunt van twee dorpsstraten wordt vervangen door een nieuwbouw. Het oorspronkelijke gebouw articuleerde door zijn volumewerking de overgang tussen een hoofddorpsstraat en een kleinere zijstraat. Het stedenbouwkundig verband - het hiërarchiseren van straten door een hoekgebouw - kan dan één van de aandachtspunten zijn in de beoordeling van het ontwerp.

Voorbeeld: er wordt een bouwaanvraag voor een gevelaanpassing van een gebouw van een pleinwand gevraagd. De architecturale kwaliteit van de bestaande gevel is matig en mag vervangen worden. De ruimtelijke eigenschappen van de pleinwanden kunnen richtlijnen bieden voor een nieuw ontwerp, dat de wederopbouwstructuur gaat onderbouwen en versterken.

## Exploratieve atlas voor Heuvelland

De atlas is opgemaakt als een exploratief document. Hierbij zijn de wederopbouwstructuren in hun actuele toestand in kaart gebracht. Aan de hand van verschillende plaatsbezoeken en met behulp van historische documenten werden de kaarten opgemaakt (als onderlegger werd de laatste versie van de kadasterplannen gebruikt). De straten en gebouwen werden zo consequent mogelijk in aparte categorieën onderverdeeld. Nochtans zijn er een aantal twijfelgevallen die net tussen twee categorieën vielen. Een arbitraire keuze was dan niet uitgesloten (zie verder).

Het studiegebied voor de atlas is begrensd op de dorpskernen van Heuvelland, gebieden waar het gebouwenbestand uit de wederopbouw bepalend is in de actuele ruimtelijke structuur. Een uitbreiding van het onderzoeksgebied naar het buitengebied is interessant en nuttig en vormt hierdoor een bijkomende opdracht. (Dit viel echter buiten het kader van de verkennende basisstudie)<sup>3</sup>.

Deze atlas wil zo één van de werktuigen zijn om de visie voor de ontwikkeling van de gemeente te schragen, een instrument dat het mogelijk maakt om vandaag nieuwe bouwaanvragen te positioneren en om toekomstige bouwprojecten of stadsontwerpen te kaderen.

Deze atlas is niet limitatief en kan door bijkomende kaarten uitgebreid worden, zoals kaarten met gebruiksdata, materiaalgebruik, gabarieten, ouderdom van gebouwen...

<sup>3</sup> Bij het karteren van het buitengebied zal het er, veel meer dan voor de dorps- en stadsstructuren het geval was, op aankomen de impact van de transformaties sinds de wederopbouw in kaart te brengen. In hoeverre is er een structuur van bij de wederopbouw die vandaag nog relevant kan zijn? Waarschijnlijk moet hier resoluut gekozen worden om de actuele structuur te vatten, die zeer nauw samenhangt met het gewijzigde gebruik van de hoeves en woningen in het buitengebied. Eerder dan een eventueel bestaande structuur (van bij de wederopbouw) als directe aanzet voor een gewenste ruimtelijke structuur te nemen, zoals we voor de steden en dorpen voorstellen, zal hier een gewenste ruimtelijke structuur vooral ontworpen

## Definities

### Straatruimte:

De openbare ruimte. Hiertoe behoren, stegen, wegen, pleinen, etc...

### Hoofdstructuren:

Deel van de straatruimte bestaande uit de belangrijkste (zicht)assen en invalswegen. In de dorpen beperken deze hoofdstructuren zich vaak tot een plein, een kruispunt, een dries, een park....

### Bebouwing van de hoofdstructuren:

#### - Landmarks:

'Markante' gebouwen die het verband (hoogte en/of rooilijn) van de straat niet volgen, los staan van naburige gebouwen of zo werden ontworpen. Gebouwen met meer dan één vormgegeven façade.

#### - Articulerende gebouwen:

Gebouwen die een overgang articuleren tussen verschillende structuren, het aanzien van een plek versterken, of een belangrijke plek visueel afbakenen.

#### - Pleinwanden:

Aaneenschakeling van gebouwen die een 'wand' van een open plek vormen, een afbakening. Opvallende eenheid qua verband (hoogte en rooilijn), gevelopbouw, typologie.

### Secundaire structuren:

Deel van de openbare ruimte dat (al dan niet aan weerszijden) duidelijk afgebakend is door de meer aaneengesloten (generische) bebouwing van de wederopbouw of door bebouwing die het patroon van deze wederopbouw voortzetten.

### Bebouwing van de secundaire structuren:

Gebouwen langs de secundaire structuur die het gezicht en de aanblik van deze structuur bepalen: groepen aaneengesloten bebouwing, vrij continue rooilijn, slechts kleine variaties in bouwtypen, constante schaal.

### Bebouwing van de secundaire structuren - Uniformiteit van gevels:

De gebouwen van de secundaire structuur die een formele continuïteit in gevelaanzicht (opbouw en materiaalkeuze) vormen. We onderscheiden herhaling, spiegeling, variatie.

## Eigenschappen van de bebouwing

### HOOFDSTRUCTUREN - landmarks:

*functies* - in de wederopbouwperiode huisvestten de landmarks publieke en collectieve functies. Vandaag is dit nog gedeeltelijk zo.

*kavels/inplanting* - springen uit het verband van de straat  
- zijn onlosmakelijk verbonden met een eigen buitenruimte die deel uitmaakt van de compositie van het landmark

*volume* - het losstaand karakter wordt in de compositie beklemtoond, letterlijk of door articulatie van kleine zijvolumes  
- de landmarks breken qua volumetrie met de buurpercelen; sculpturale volumewerking

*gevels* - grote aandacht voor de verschillende publieke gevels  
- sterk gearticuleerde gevelontwerpen: neo-gotisch, neo-classicistisch, eclectische wederopbouwstijlen  
- sterk vertikaal vensterritme

### HOOFDSTRUCTUREN - Pleinwanden:

*kavels/inplanting* - vaak tangenciaal ontsloten: een frontaal aanzicht van de pleinwanden wordt vermeden: ze dienen als achtergrond voor de landmarks  
- gebouwen langs het plein liggen op een rechte rooilijn

*volume* - extrusievolumes  
- doorlopende kroonlijsthoogte bij grotere lengtes  
- het gabariet van de pleinwanden verschilt niet van het gemiddelde gabariet van het dorp (1 tot 2 verdiepingen)

*gevels* - als tweedimensionale schermen ontworpen  
- sobere en terughoudende functionele architectuur  
- architectuurkwaliteit wisselend

### HOOFDSTRUCTUREN - Articulerende gebouwen:

*kavels/inplanting* - voorkomend op specifieke locaties in het dorp: hoeksituaties (waarin het verband tussen twee straatwanden gemaakt wordt), kruispunten en pleintjes.  
- sluiten qua rooilijn aan met de naburige percelen

*volume* - het statuut van de articulatie wordt door de accenten van de volumewerking en soms door de oriëntatie van de gevels uitgedrukt  
- sluiten in de gabarieten aan met de buurpercelen  
- de overgang tussen twee verschillende straatgabarieten wordt door de volumewerking van de articulerende gebouwen gerealiseerd

*gevels* - architectuurkwaliteit wisselend

### SECUNDAIRE STRUCTUREN - Aaneengesloten bebouwing:

*kavels/inplanting* - heterogene kavelstructuur  
- aaneengesloten gehelen zijn groter in de kernen en worden kleiner naar de dorpsranden toe  
- gebouwen ingeplant langs rooilijn

*volume* - extrusievolumes  
- verspringende kroonlijsthoogte (1 tot 2 verdiepingen)

*gevels* - architectuurkwaliteit wisselend  
- spiegels-, herhalings-, en variatietypologieën vaak voorkomend (=uniformiteit van de gevels)



## Omggaan met de definities en de eigenschappen

De hiervoor beschreven definities en eigenschappen die de gebouwen en straten categoriseren in aparte types is een onontbeerlijke stap in het lezen van de wederopbouwstructuren in de dorpen. Dit betekent echter niet dat er geen twijfelgevallen zijn, of dat gebouwen met kenmerken uit bijvoorbeeld de hoofdstructuur niet in de secundaire structuur zouden kunnen voorkomen en omgekeerd. De principes voor de categorieën zijn sterk sturend, maar niet rigide. De enkele 'cross-over-gevallen' brengen dan ook in geen geval de leesbaarheid van de structuren in het gedrang.

In Kemmel vinden we bijvoorbeeld op de hoek van de Reningelststraat en de Polenlaan het voormalige gemeentehuis dat een duidelijk articulerend gebouw is. De rooilijn van de straathoek ertegenover is zelfs aangepast (1924) om een duidelijk perspectief op dit gebouw te creëren. We hebben dit gebouw gecatalogeerd als articulerend gebouw. We zouden ook kunnen stellen dat dit voormalige gemeentehuis, net omwille van die rooilijnaanpassing, eerder een landmark is met een eigen publieke ruimte. De manier waarop dit gebouw aansluiting vindt met de omgevende bebouwing en het kruispunt markeert, doet ons echter besluiten om het te catalogeren als articulerend gebouw.

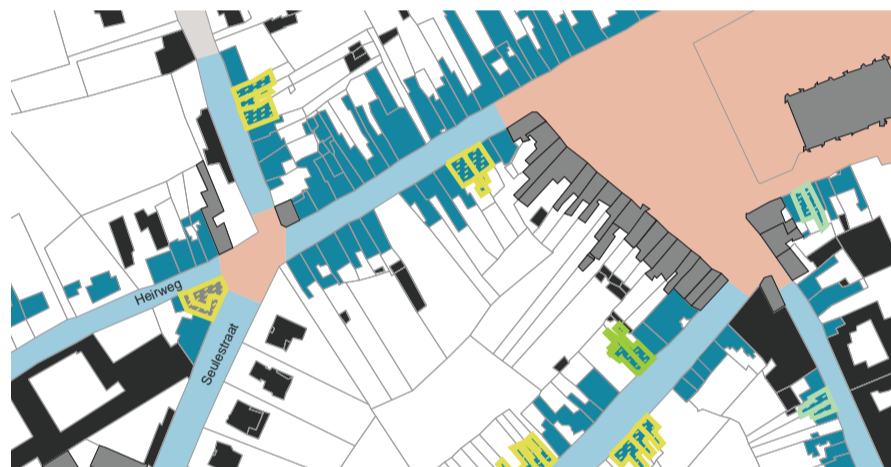
De openbare ruimte van het kruispunt is hier duidelijk deel van de hoofdstructuur. De bebouwing aan de overzijde van het kruispunt is echter weinig uitgesproken en maakt deel uit van de secundaire bebouwing.

In Nieuwkerke beëindigt het hoekgebouw tussen de Seulestraat en de Heirweg duidelijk het lange perspectief vanaf de Markt in de richting van de Heirweg: het markeert als articulerend gebouw (bebouwing van de hoofdstructuur) dit kruispunt door zijn volumewerking en geveloriëntatie en vormt de overgang naar de gabarieten van de aanliggende straten. De architecturale kenmerken van dit gebouw zijn echter overduidelijk die van de uniforme gevels (variatie, herhaling, spiegeling), die bijna uitsluitend voorkomen bij de bebouwing van de secundaire structuur.

In Dranouter vinden we langsheen de Dikkebusstraat, dat duidelijk deel uitmaakt van de secundaire structuur, verschillende landmarks terug: de pastorie, het voormalige gemeentehuis, de voormalige schoolmeesterswoning en de school. De wat vreemde inplanting van deze landmarks in het dorpsweefsel doet vragen rijzen over de vroegere situatie van de Dikkebusstraat en de aansluiting ervan op het Planciusplein en welk statuut deze weg en de bebouwing nu hebben of kunnen krijgen.



Kemmel - articulerend gebouw op de hoek van de Reningelststraat en de Polenlaan



Nieuwkerke - articulerend gebouw op de hoek van de Seulestraat en de Heirweg



Dranouter - landmarks in de Dikkebusstraat



STRAATRUIMTE

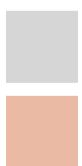


BEBOUWING



0m 50 100 200





STRAATRUIMTE  
HOOFDSTRUCTUUR



BEBOUWING



0m 50 100 200

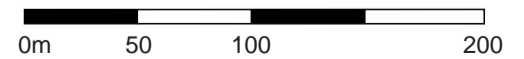


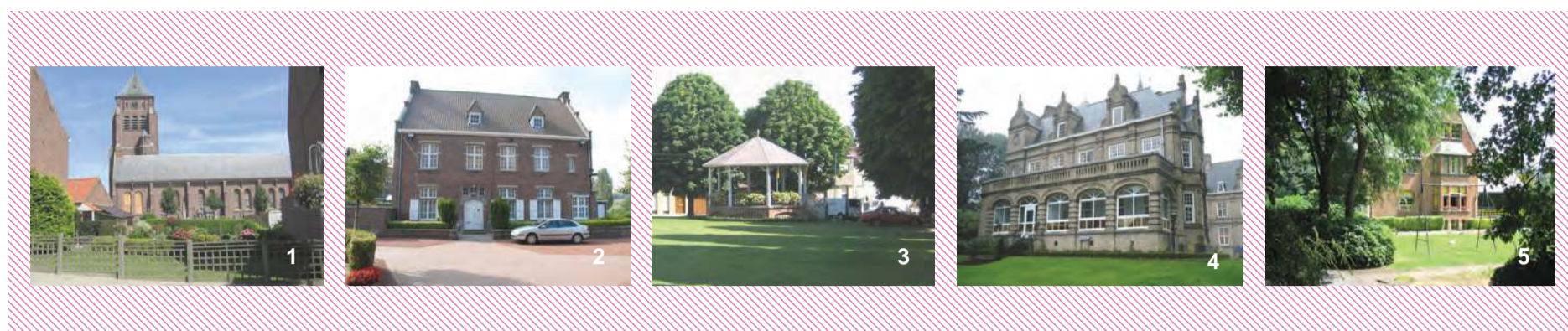
HOOFDSTRUCTUREN

- 1 Dries
- 2 Kerkhof (Sint-Laurentiusplein)
- 3 Kruispunt Reningelststraat - Nieuwstraat
- 4 Kruispunt Reningelststraat - Polenlaan
- 5 Kruispunt Reningelststraat - Kasteeldreef

# KEMMEL

## GEBOUWEN VAN DE HOOFDSTRUCTUREN





LANDMARKS

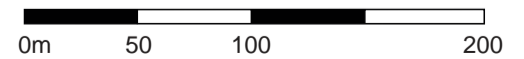
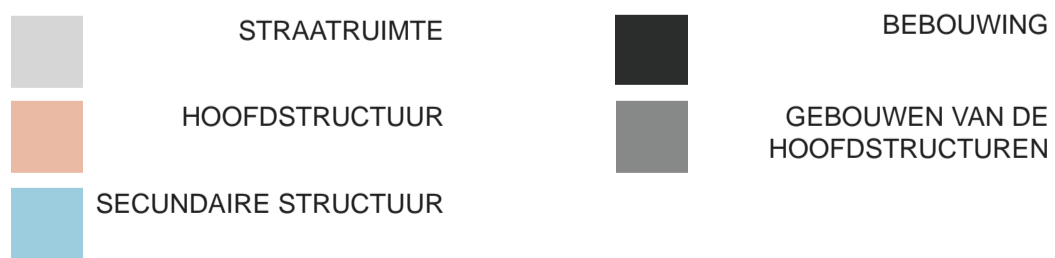
- 1 Kerk
- 2 Pastorie
- 3 Dries
- 4 Warande (nieuw gemeentehuis) met park
- 5 Park met oud kasteel in cottage-stijl

ARTICULERENDE GEBOUWEN

- 6 Hoek Lokerstraat - Bergstraat
- 7 Hoek Dries - Bergstraat
- 8 Hoek Dries - Pannestraat
- 9 "Het Labyrint"
- 10 "Hotel Petit Ypres"
- 11 Hoek Reningelststraat - Polenlaan (oud gemeentehuis)
- 12 Hoek Reningelststraat - Nieuwstraat
- 13 Hoek Reningelststraat - Nieuwstraat
- 14,15 Hoekgebouwen Reningelststraat - Kasteeldreef ('t Hoekje)

PLEINWANDEN

- 16 Dries (zuidwestelijke wand)
- 17 Dries (noordwestelijke wand)
- 18 Dries (zuidoostelijke wand)
- 19 Dries (noordelijke wand)





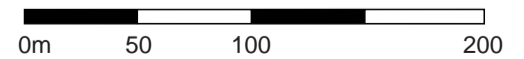


## SECUNDAIRE STRUCTUREN

- 1 Reningelstraat
- 2 Lokerstraat
- 3 Bergstraat
- 4 Kasteeldreef
- 5 Kemmelstraat
- 6 Wijtschatestraat
- 7 Reningelstraat
- 8 Polenlaan
- 9 Nieuwstraat

**KEMMEL**

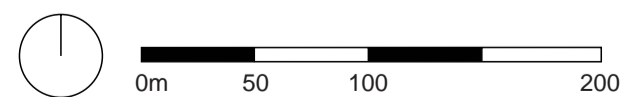
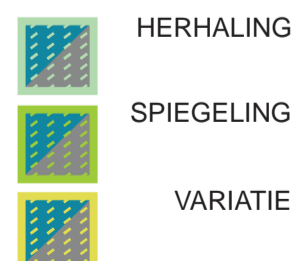
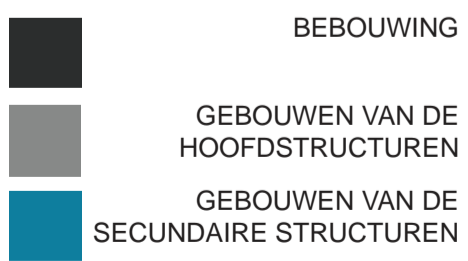
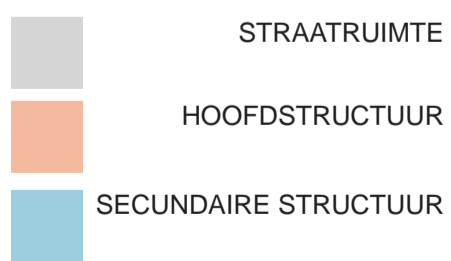
**GEBOUWEN VAN DE SECUNDAIRE STRUCTUREN**





## SECUNDAIRE STRUCTUREN

- 1 Reningelstraat
- 2 Lokerstraat
- 3 Bergstraat
- 4 Kasteeldreef
- 5 Kemmelstraat
- 6 Wijtschatestraat
- 7 Reningelstraat
- 8 Polenlaan
- 9 Nieuwstraat





HERHALING

- 1 Lokerstraat nr. 2, Dries nr. 7
- 2 Nieuwstraat nrs. 2, 4
- 3 Reningelststraat nrs. 11, 13

SPIEGELING

- 4 Lokerstraat nrs. 19, 21
- 5 Lokerstraat nrs. 13, 15
- 6 Bergstraat nrs. 7, 9
- 7 Nieuwstraat nrs. 10, 12
- 8 Reningelststraat nrs. 36, 38
- 9 Reningelststraat nrs. 21, 23
- 10 Wijtschatestraat nrs. 22, 24

VARIATIE

- 11 Dries nrs. 11, 12
- 12 Bergstraat nrs. 14, 16

- 13 Dries nrs. 18, 19
- 14 Dries nrs. 22, 23
- 15 Dries nrs. 24, 25
- 16 Dries nrs. 26, 27
- 17 Polenlaan nrs. 9, 11
- 18 Reningelststraat nrs. 37, 39
- 19 Reningelststraat nrs. 41, 43
- 20 Reningelststraat nrs. 47, 49
- 21 Nieuwstraat nrs. 6, 8
- 22 Nieuwstraat nrs. 7, 9
- 23 Reningelststraat nrs. 29, 31
- 24 Wijtschatestraat nrs. 16, 18
- 25 Wijtschatestraat nrs. 28, 30



STRAATRUIMTE



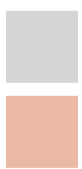
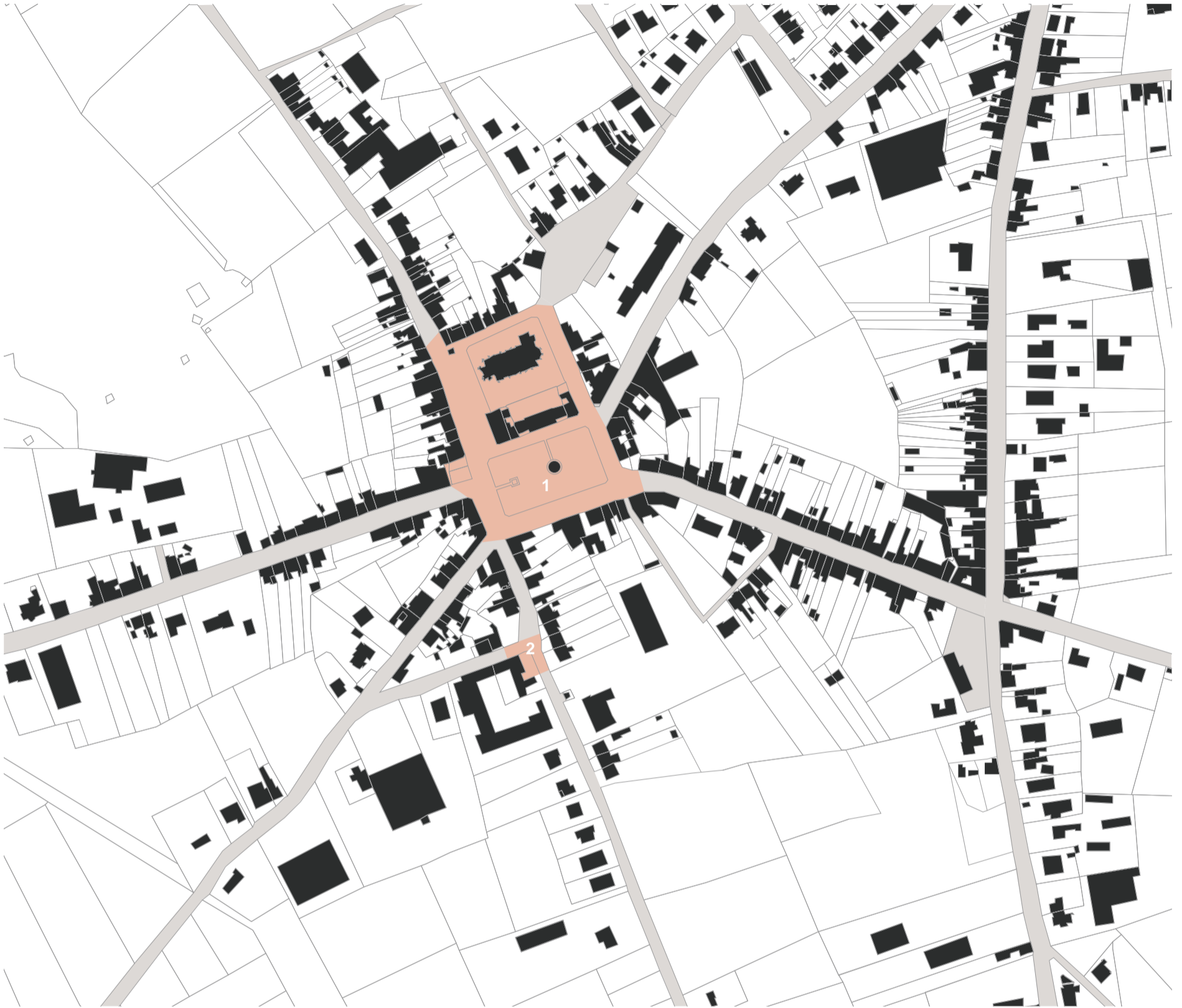
BEBOUWING



0m 50 100 200



WIJTSCHATE  
HOOFDSTRUCTUREN



STRAATRUIMTE  
HOOFDSTRUCTUUR



BEBOUWING



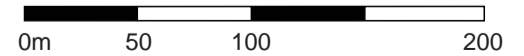
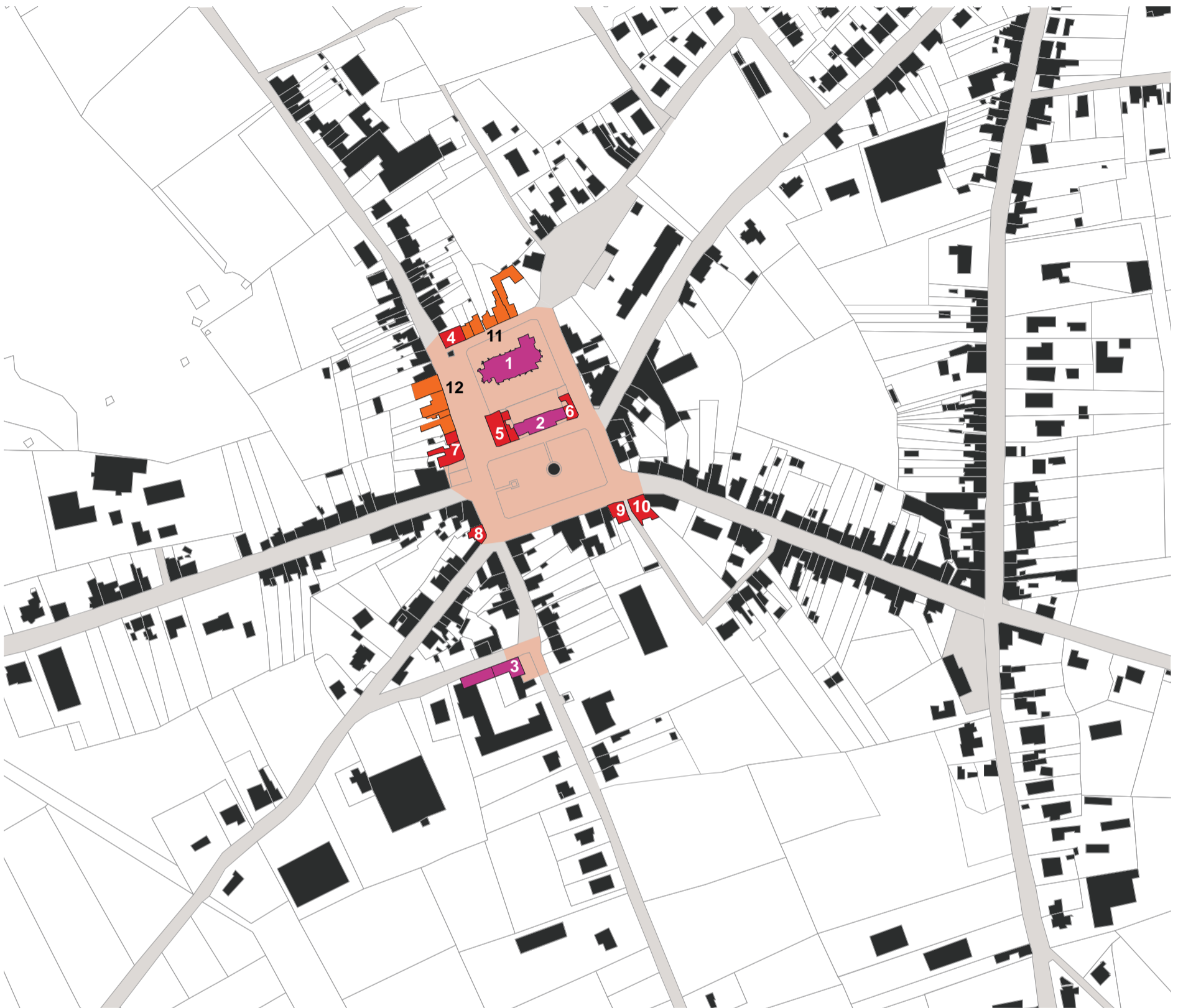
0m 50 100 200





HOOFDSTRUCTUREN

- 1 Kerkplein - Sint-Medardusplein
- 2 Kruispunt Schoolstraat - Guido Gezellestraat





## LANDMARKS

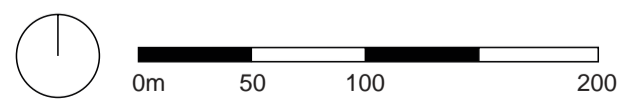
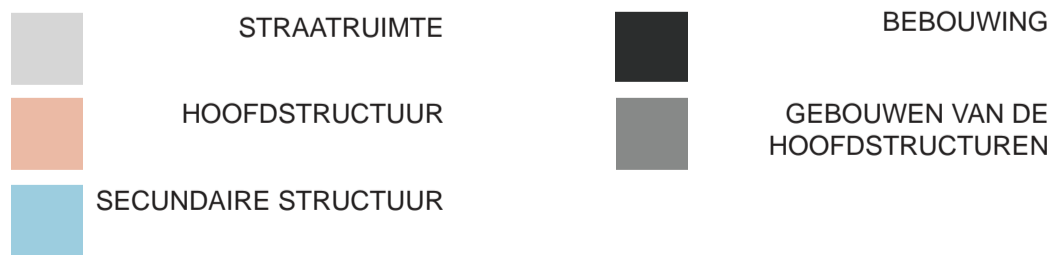
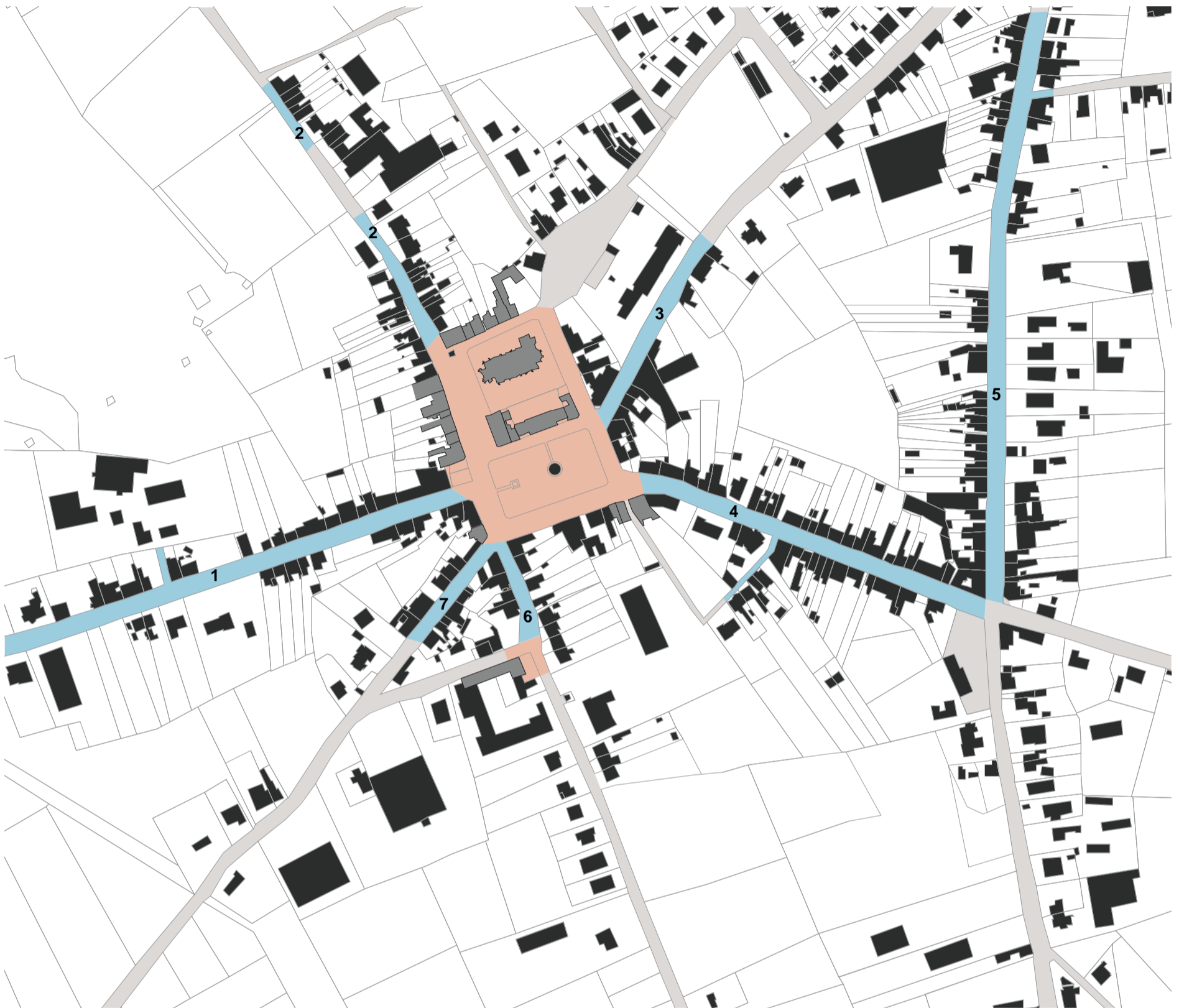
- 1 Kerk
- 2 Gemeentehuis
- 3 Dorpsschool

## ARTICULERENDE GEBOUWEN

- 4 Pastorie
- 5 Hoekgebouw "Saint-Hubert"
- 6 Hoekgebouw: St.-Medardusplein
- 7 Hoek Vierstraat - Kerkplein
- 8 Hoek Marktplein - Wulvergemstraat
- 9 Hoek Sint-Medardusplein - Staanijzerstraat
- 10 Begin Staanijzerstraat

## PLEINWANDEN

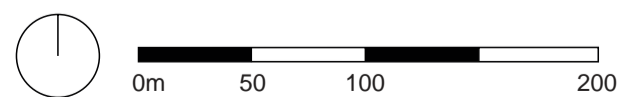
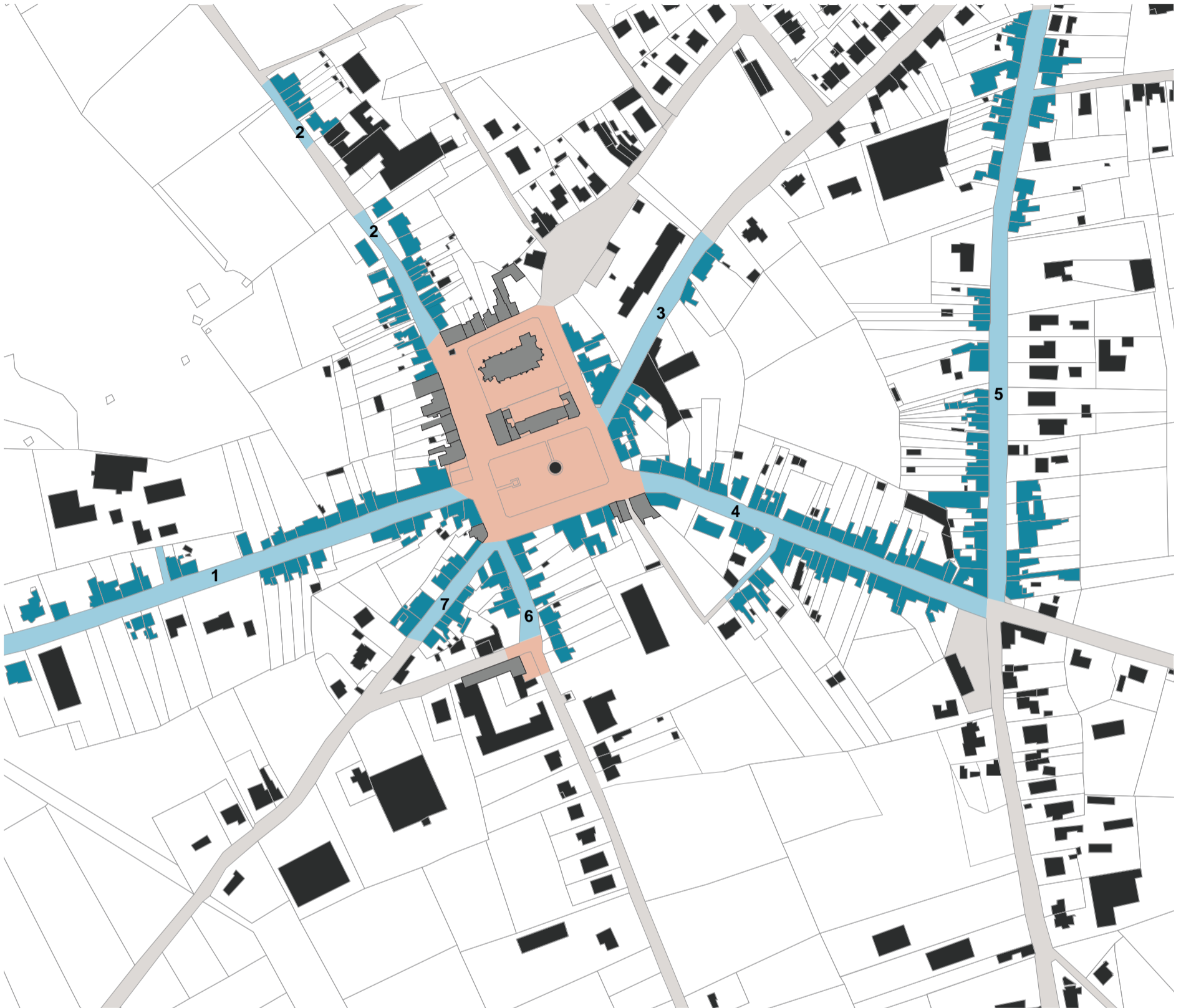
- 11 Kerkplein (noordelijke wand)
- 12 Eerste gedeelte Vierstraat (westelijke wand)





SECUNDAIRE STRUCTUREN

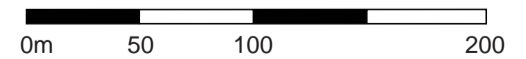
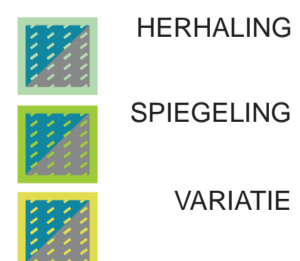
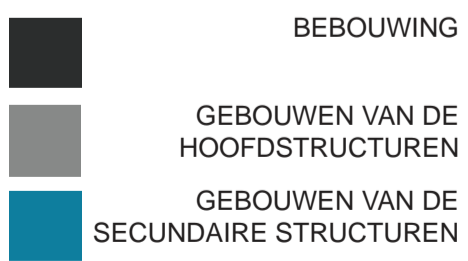
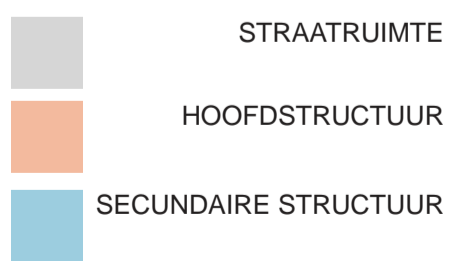
- 1 Wijtschatestraat
- 2 Vierstraat
- 3 Hospicestraat
- 4 Staanijerstraat
- 5 Ieperstraat
- 6 Schoolstraat
- 7 Wulvergemstraat





## SECUNDAIRE STRUCTUREN

- 1 Wijtschatestraat
- 2 Vierstraat
- 3 Hospicestraat
- 4 Staanijsstraat
- 5 Ieperstraat
- 6 Schoolstraat
- 7 Wulvergemstraat







HERHALING

- 1 Wijtschatestraat nrs. 59, 61
- 2 Kerkplein nrs. 4, 5
- 3 Staanijzerstraat nrs. 11, 13
- 4 Staanijzerstraat nrs. 19, 21, 23
- 5 leperstraat nrs. 90, 92

SPIEGELING

- 6 Wijtschatestraat nrs. 63, 65
- 7 Vierstraat nrs. 18, 20
- 8 Staanijzerstraat nrs. 27, 29
- 9 leperstraat nrs. 147, 149

- 10 leperstraat nrs. 98, 100
- 11 leperstraat nrs. 42, 44, 46, 48

VARIATIE

- 12 Wijtschatestraat nrs. 118, 120
- 13 Wijtschatestraat nrs. 83, 85
- 14 St.-Medardusplein nrs. 15, 16
- 15 Vierstraat nrs. 4, 6, 8
- 16 Vierstraat nrs. 19, 21
- 17 Vierstraat nrs. 10, 12, 14, 16
- 18 Kerkplein nrs. 6, 7, 8
- 19 Wulvergemstraat nrs. 2, 4, 6
- 20 Wulvergemstraat nrs. 3, 5, 7

- 21 Schoolstraat nrs. 11, 13, 15, 17
- 22 St.-Medardusplein nrs. 5, 6
- 23 Staanijzerstraat nrs. 26, 28
- 24 Staanijzerstraat nrs. 32, 34, 36
- 25 Staanijzerstraat nrs. 50, 52
- 26 Staanijzerstraat nrs. 49, 51
- 27 leperstraat nrs. 117, 119
- 28 leperstraat nrs. 102, 104
- 29 leperstraat nrs. 92, 94, 96
- 30 leperstraat nrs. 86, 88
- 31 leperstraat nrs. 74, 76, 78
- 32 leperstraat nrs. 58, 60

**WULVERGEM**

**STRAATRUIMTE EN BEBOUWING**



STRAATRUIMTE



BEBOUWING

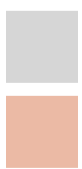
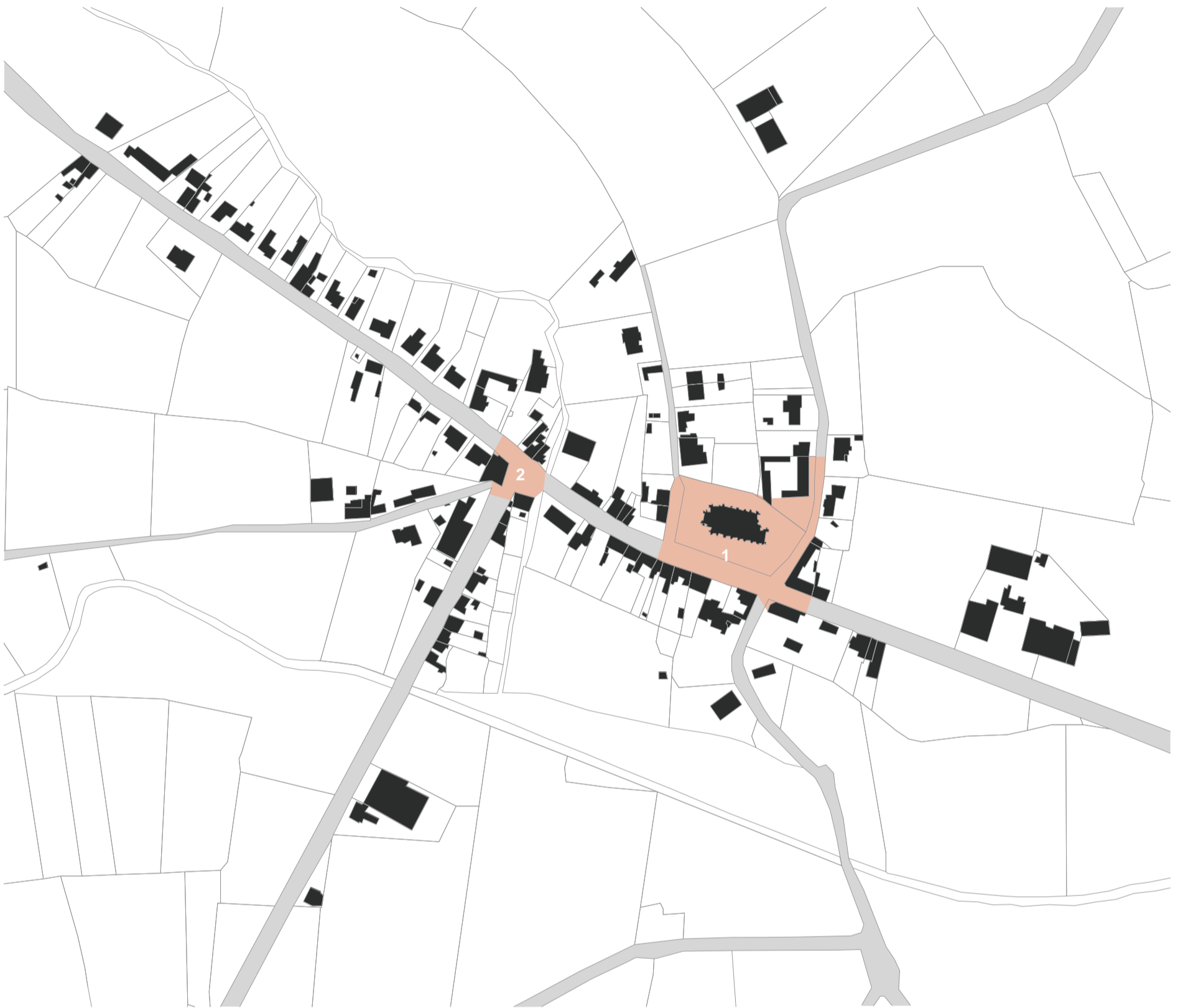


0m 50 100 200



WULVERGEM

HOOFDSTRUCTUREN



STRAATRUIMTE  
HOOFDSTRUCTUUR



BEBOUWING



0m 50 100 200

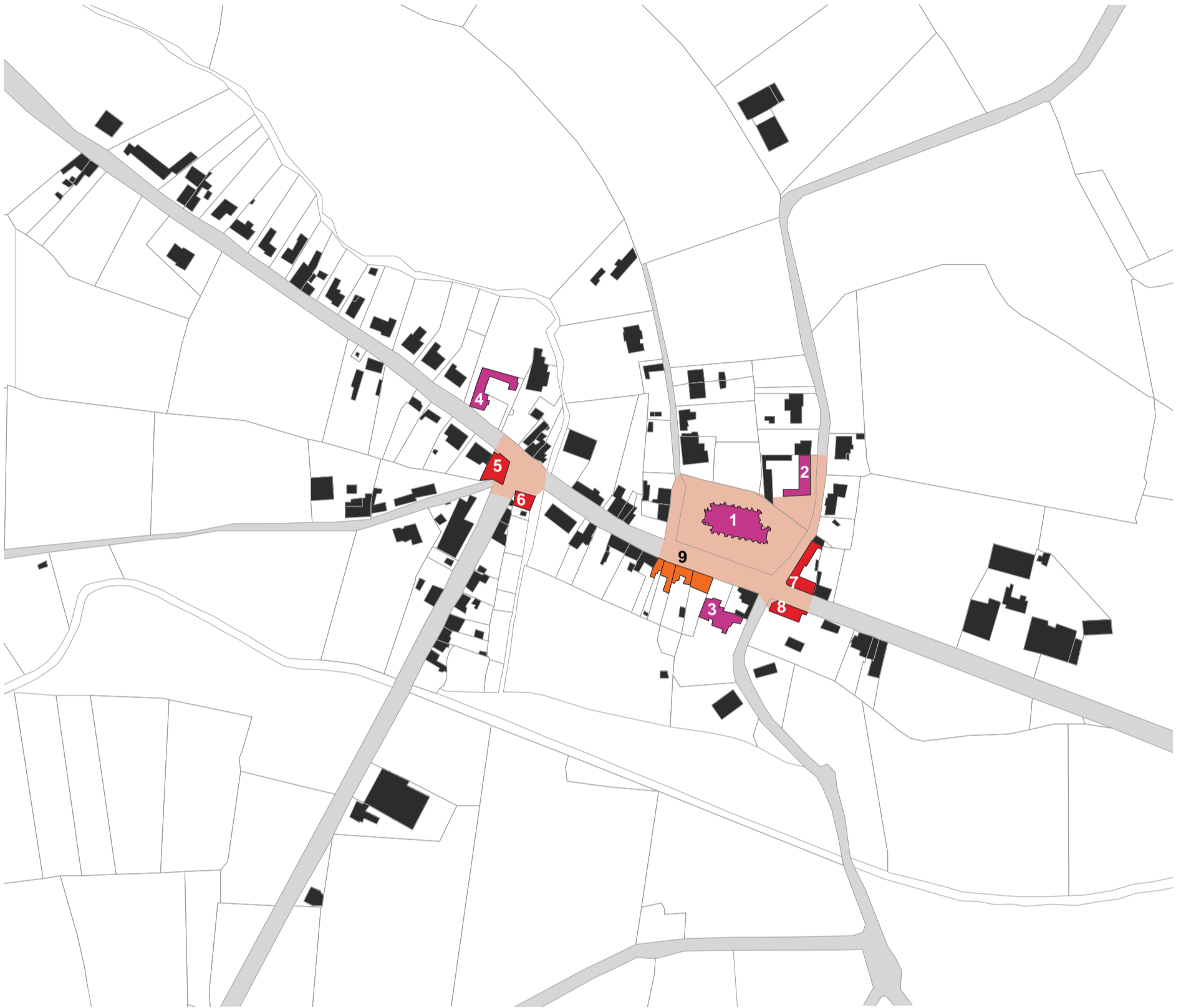


HOOFDSTRUCTUREN

- 1 Dorpsplein
- 2 Kruispunt Dorpsstraat - Zepestraat - Nieuwkerkestraat

# WULVERGEM

## GEBOUWEN VAN DE HOOFDSTRUCTUREN



STRAATRUIMTE  
HOOFDSTRUCTUUR



BEBOUWING  
LANDMARK  
ARTICULEREND GEBOUW  
PLEINWAND



0m 50 100 200



LANDMARKS

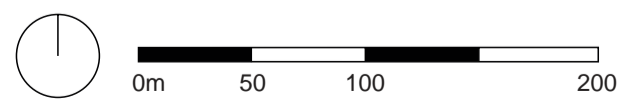
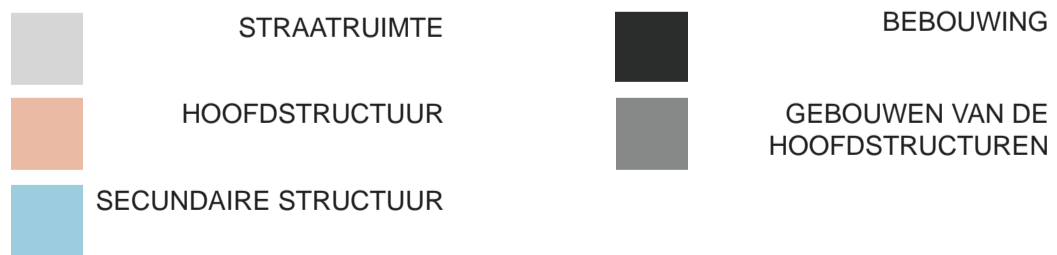
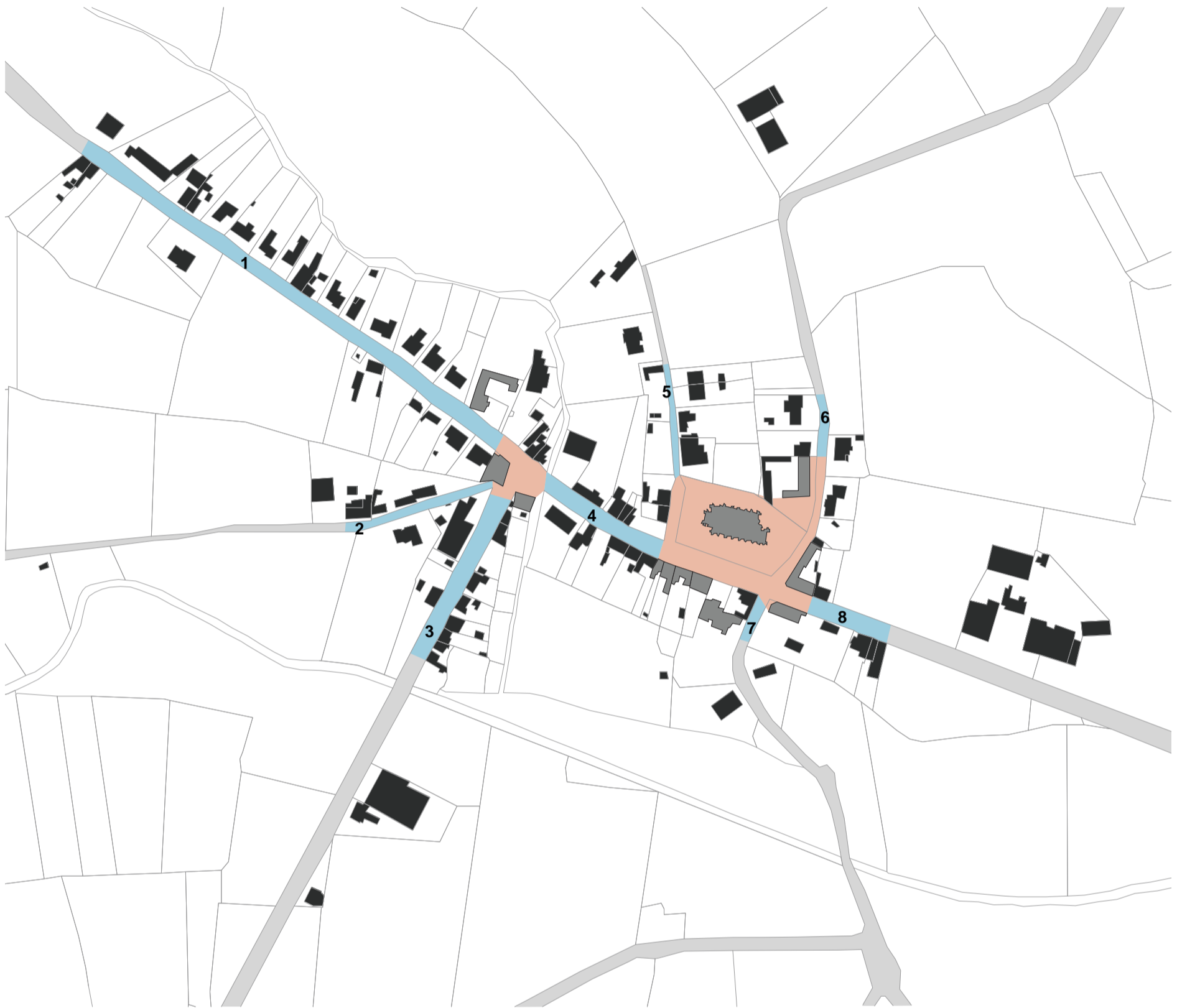
- 1 Kerk
- 2 Pastorie
- 3 Voormalig gemeentehuis, nu dagcentrum "De pelgrim"
- 4 Oude jongensschool met schoolmeesterswoning

ARTICULERENDE GEBOUWEN

- 5 Herberg "A la basse ville" aan kruising Hooghofstraat - Zepestraat
- 6 Hoekgebouw Dorpsstraat - Nieuwkerkestraat
- 7 Hoekgebouw Wulvergemstraat - Mesenstraat
- 8 Hoekgebouw St.-Kwintenstraat - Mesenstraat

PLEINWANDEN

- 9 Dorpsplein (zuidwestelijke wand - Dorpsstraat)





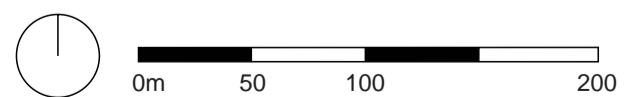
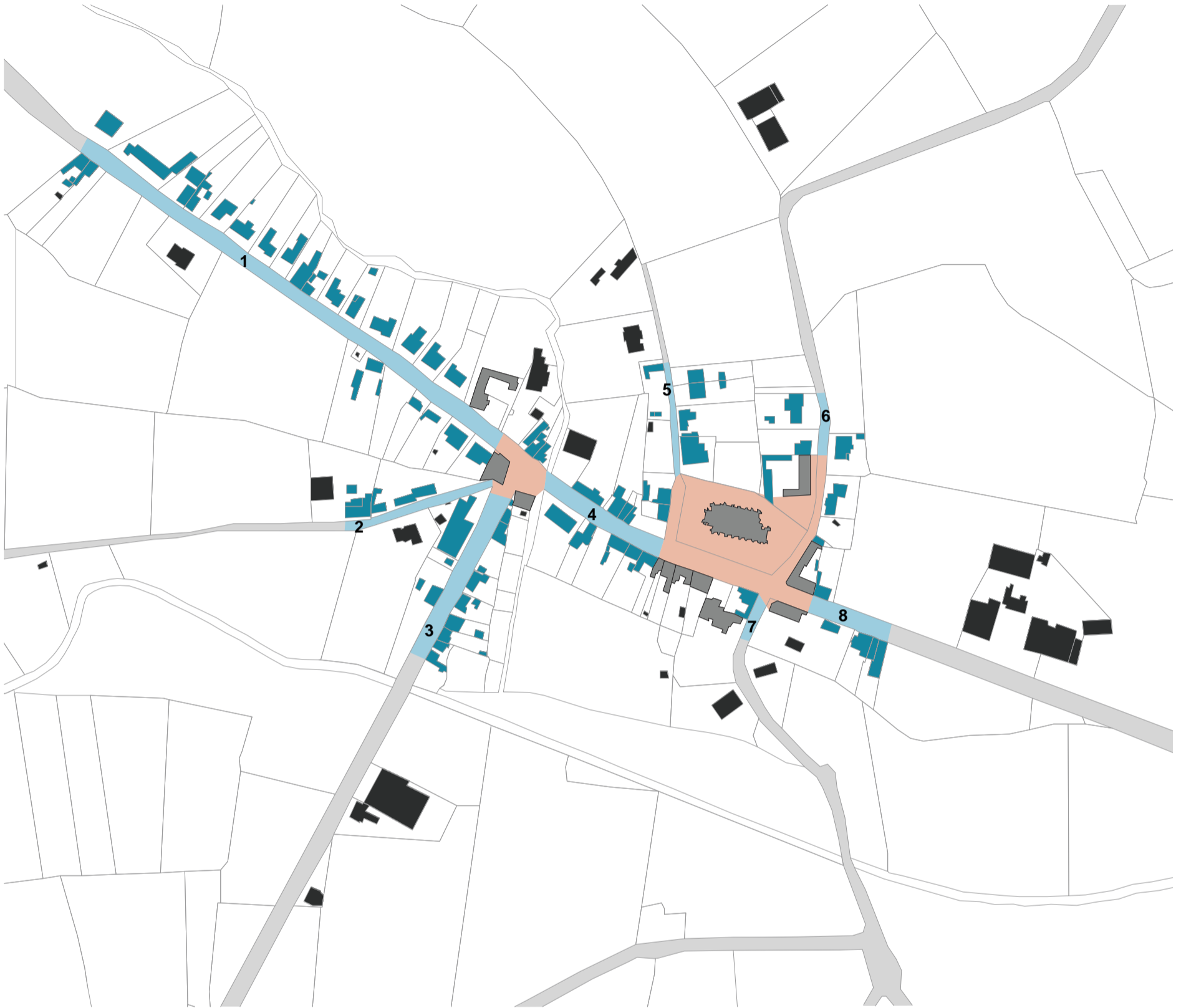


SECUNDAIRE STRUCTUREN

- 1 Hooghofstraat
- 2 Zepestraat
- 3 Nieuwkerkestraat
- 4 Dorpsstraat
- 5 Sint-Machutusweg
- 6 Wulvergemstraat
- 7 Sint-Kwintenstraat
- 8 Mesenstraat

# WULVERGEM

## GEBOUWEN VAN DE SECUNDAIRE STRUCTUREN



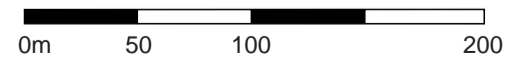
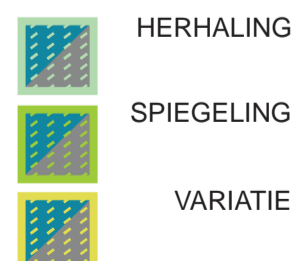
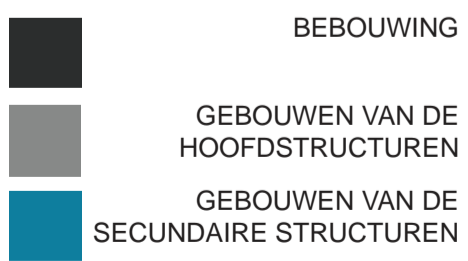
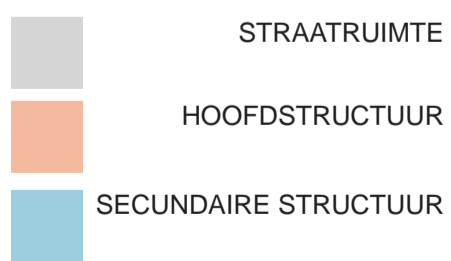
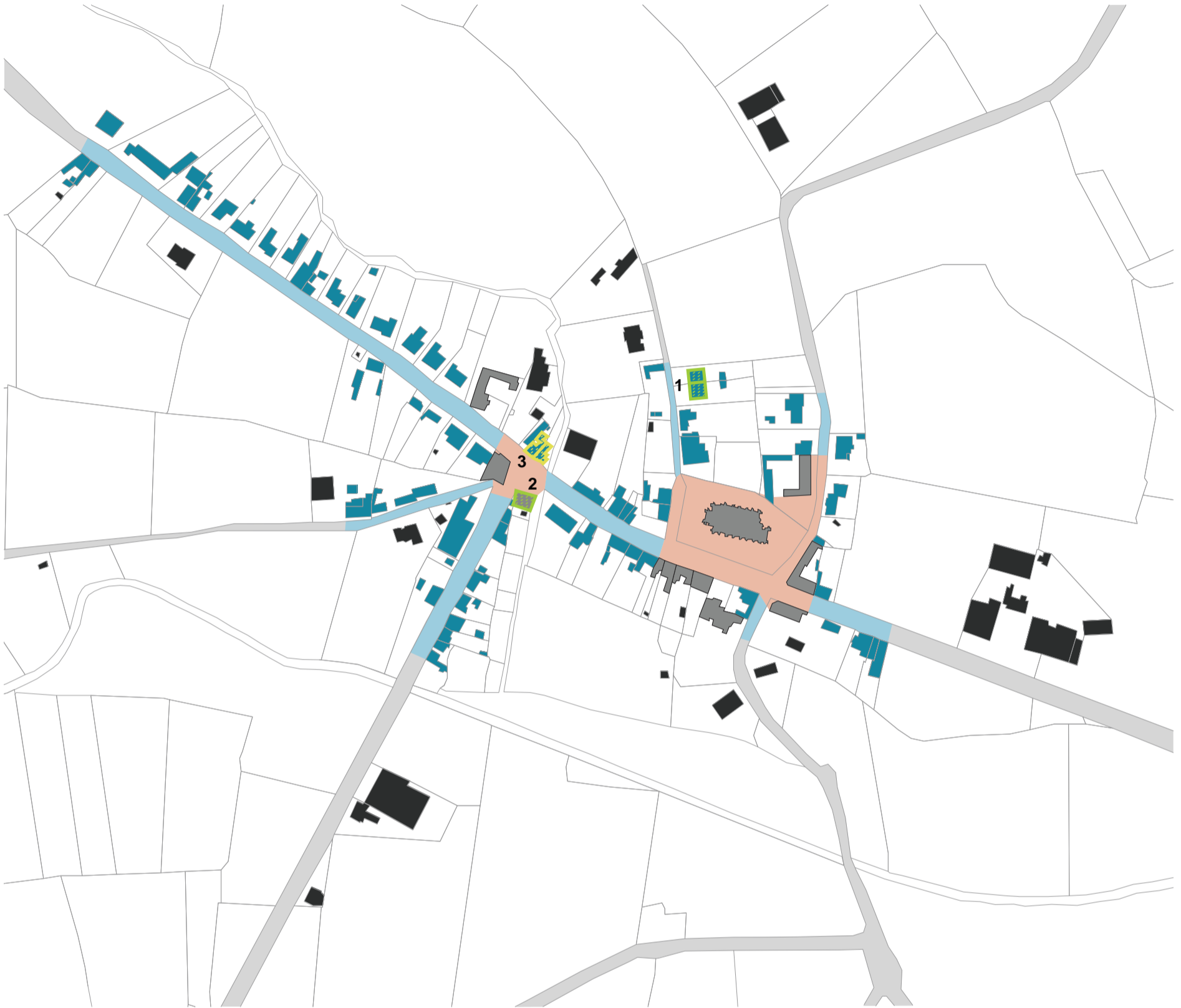


SECUNDAIRE STRUCTUREN

- 1 Hooghofstraat
- 2 Zepestraat
- 3 Nieuwkerkestraat
- 4 Dorpsstraat
- 5 Sint-Machutusweg
- 6 Wulvergemstraat
- 7 Sint-Kwintenstraat
- 8 Mesenstraat

# WULVERGEM

## UNIFORMITEIT VAN GEVELS





SPIEGELING

- 1 Sint-Machutusweg nrs. 6, 8
- 2 Dorpsstraat nr. 4

VARIATIE

- 3 Dorpsstraat nrs. 1, 3

NIEUWKERKE

STRAATRUIMTE EN BEBOUWING



STRAATRUIMTE



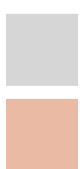
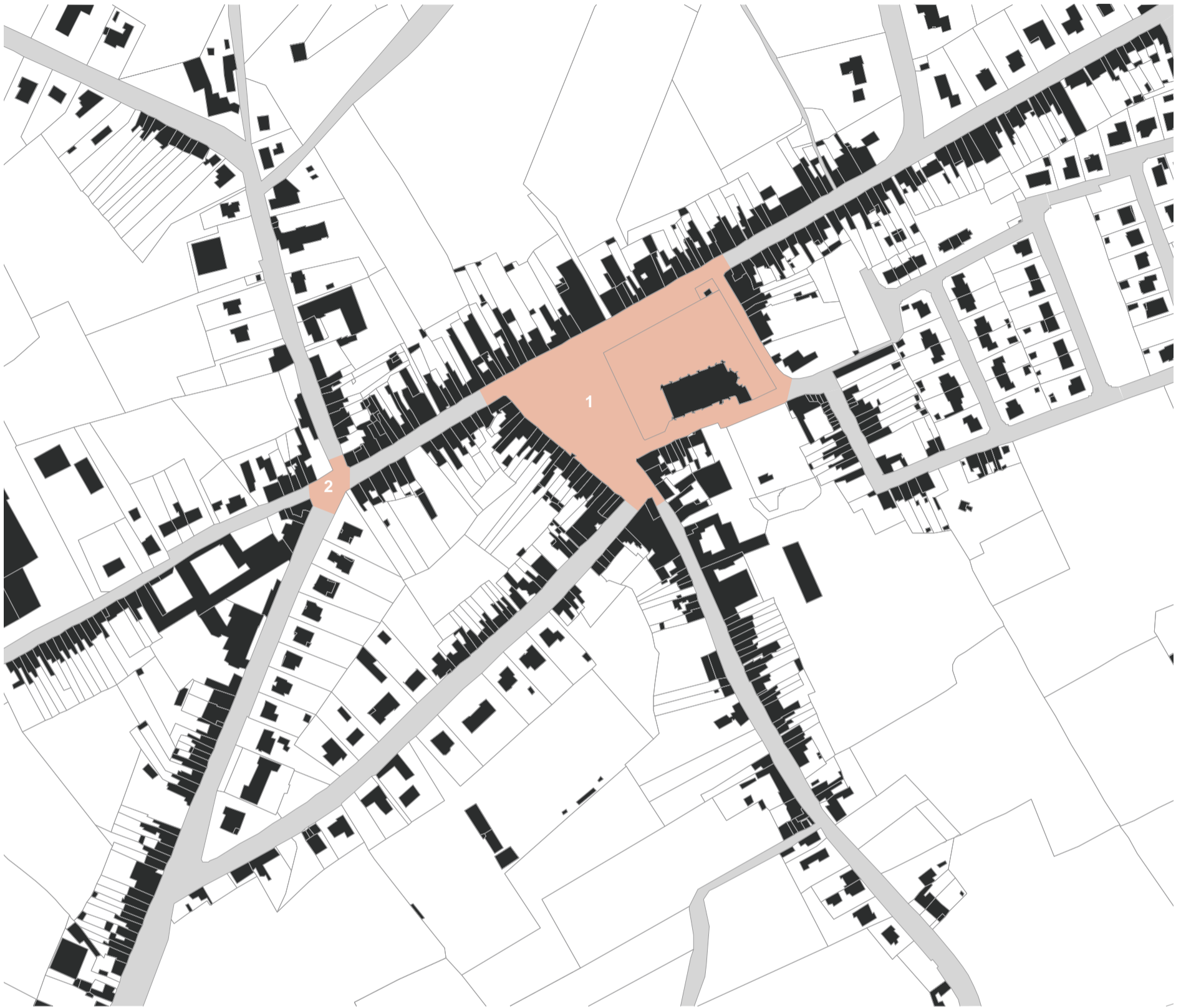
BEBOUWING



0m 50 100 200



NIEUWKERKE  
HOOFDSTRUCTUREN



STRAATRUIMTE  
HOOFDSTRUCTUUR



BEBOUWING



0m 50 100 200



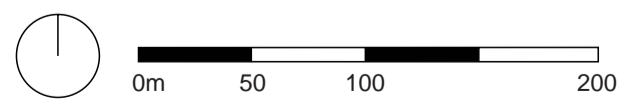
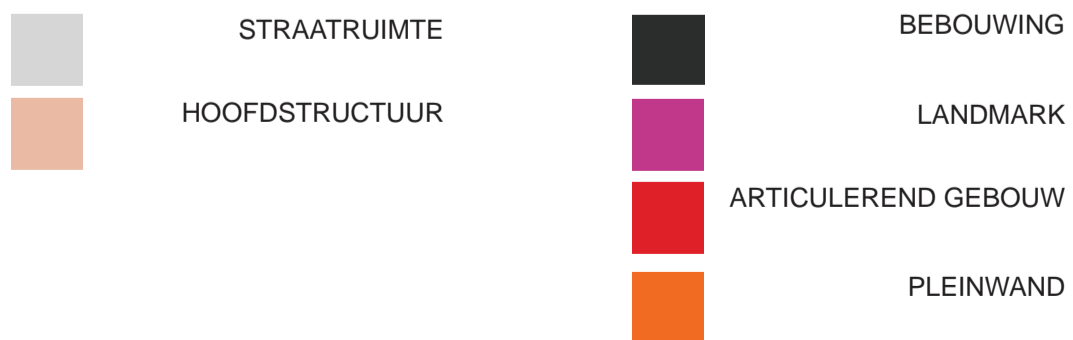


HOOFDSTRUCTUREN

- 1 Marktplein
- 2 Kruispunt Heirweg - Seulestraat - Dranouterstraat

# NIEUWKERKE

## GEBOUWEN VAN DE HOOFDSTRUCTUREN





LANDMARKS

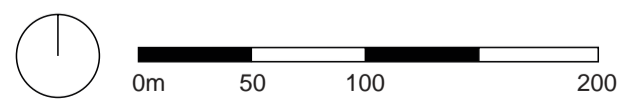
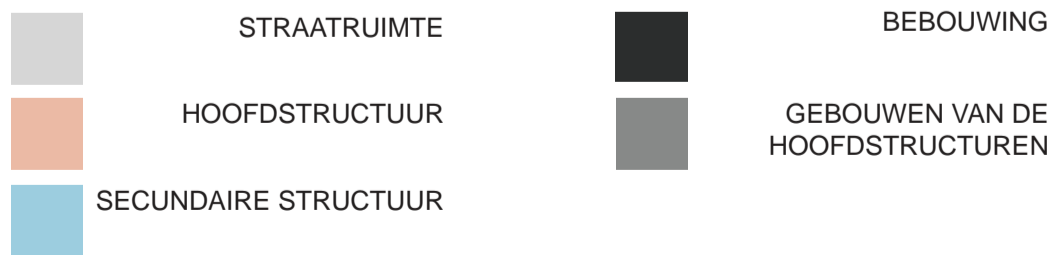
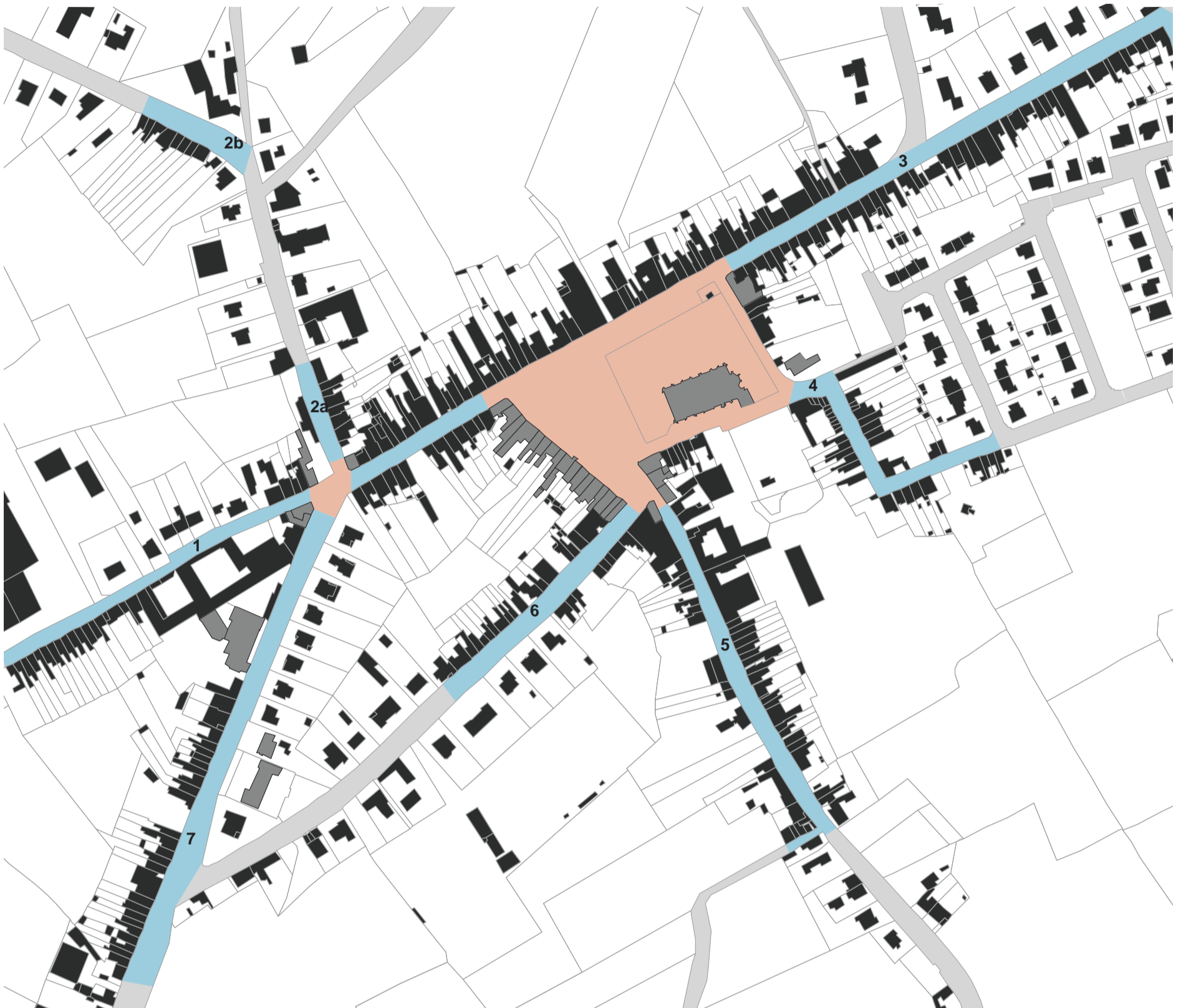
- 1 Kerk
- 2 Pastorie
- 3 Oude kloosterschool
- 4 Voormalige directeurswoning
- 5 C.C. "t Seultje", vroeger schoolgebouw
- 6 Gemeentehuis

ARTICULERENDE GEBOUWEN

- 7 Hoekgebouw Markt - Heirweg
- 8 Gebouw met topgevel in verlengde van Bassevillestraat
- 9 Hoekgebouw Niepkerkestraat - Steenwerkstraat
- 10 Hoekgebouw Markt - Heirweg
- 11 Hoekgebouw Heirweg - Dranouterstraat
- 12 Hoekgebouw Heirweg - Dranouterstraat
- 13 Hoekgebouw Heirweg - Seulestraat

PLEINWANDEN

- 14 Markt (zuidwestelijke wand)
- 15 Markt (oostwand)



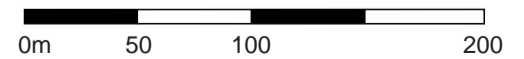
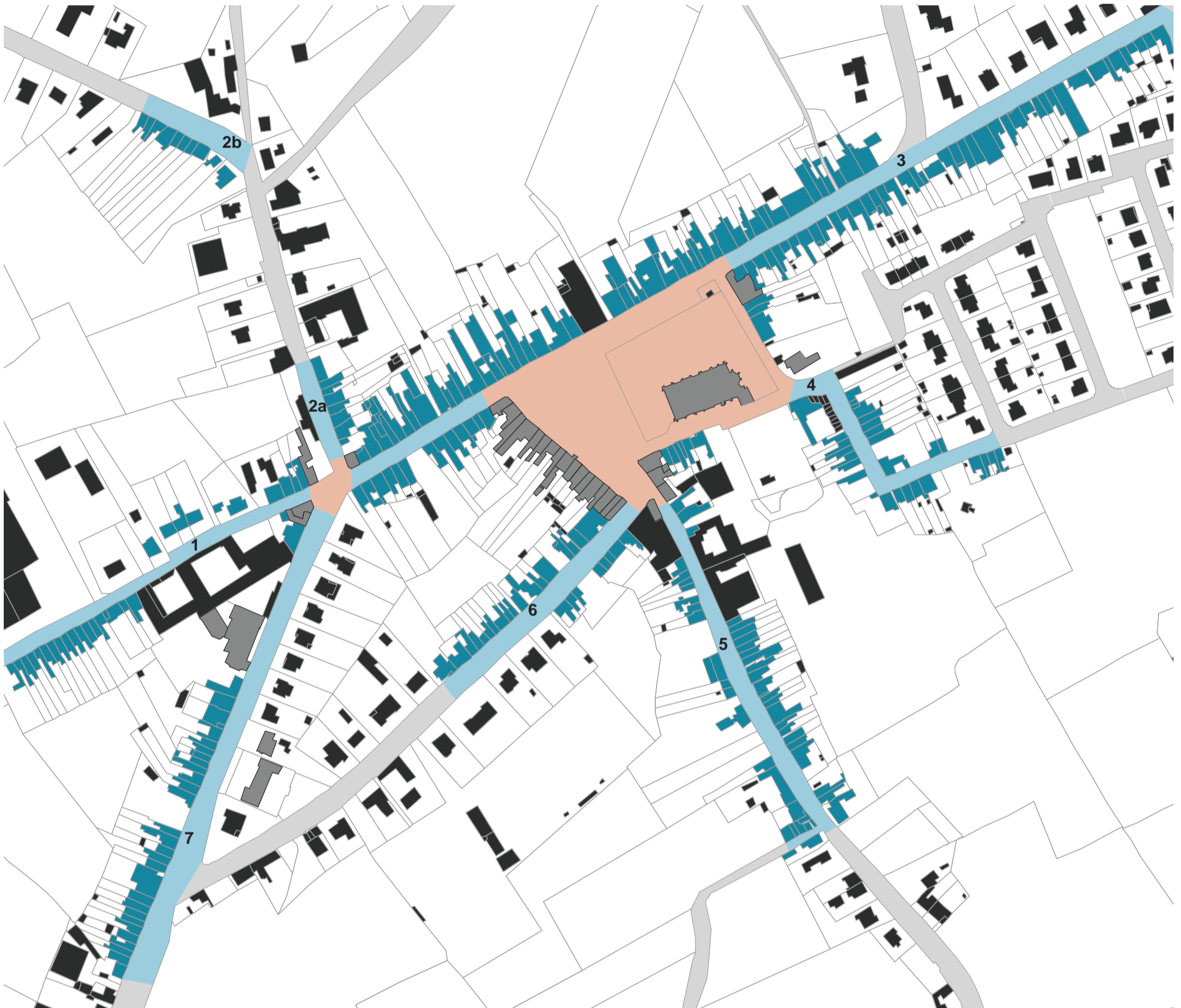


SECUNDAIRE STRUCTUREN

- 1 Heirweg
- 2 Dranouterstraat
- 3 Nieuwkerkestraat
- 4 Bassevillestraat
- 5 Niepkerkestraat
- 6 Steenwerkstraat
- 7 Seulestraat

# NIEUWKERKE

## GEBOUWEN VAN DE SECUNDAIRE STRUCTUREN



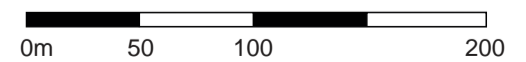
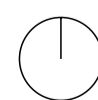
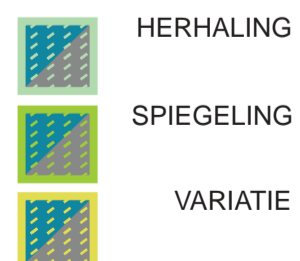
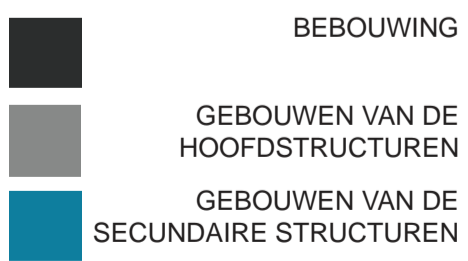
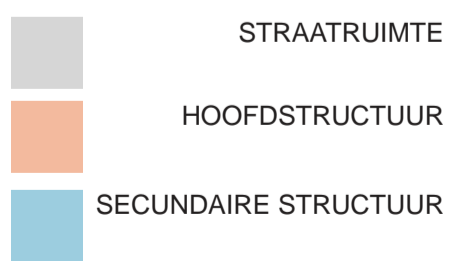


SECUNDAIRE STRUCTUREN

- 1 Heirweg
- 2 Dranouterstraat
- 3 Nieuwkerkestraat
- 4 Bassevillestraat
- 5 Niepkerkestraat
- 6 Steenwerkstraat
- 7 Seulestraat

# NIEUWERKE

## UNIFORMITEIT VAN GEVELS







HERHALING

- 1 Heirweg nrs. 23, 25, 27, 29, 31
- 2 Heirweg nrs. 11, 13, 15, 17, 19
- 3 Heirweg nrs. 3, 5
- 4 Seulestraat nrs. 48, 50, 52
- 5 Seulestraat nrs. 68, 70
- 6 Steenwerkstraat nrs. 22, 24, 26
- 7 Nieperkestraat nrs. 8, 10
- 8 Markt nrs. 8, 10
- 9 Bassevillestraat nrs. 5, 7, 9, 11, 13
- 10 Nieuwkerkestraat nrs. 10, 12
- 11 Nieuwkerkestraat nrs. 58, 60, 62
- 12 Nieuwkerkestraat nrs. 72, 74, 76

SPIEGELING

- 13 Dranouterstraat nrs. 27, 29
- 14 Steenwerkstraat nrs. 6, 8
- 15 Bassevillestraat nrs. 4, 6, 8, 12
- 16 Bassevillestraat nrs. 17, 19
- 17 Bassevillestraat nrs. 26, 28, 30, 32

VARIATIE

- 18 Dranouterstraat nrs. 17, 19
- 19 Dranouterstraat nrs. 8, 10, 12
- 20 Seulestraat nrs. 32, 34
- 21 Seulestraat nrs. 58, 60

- 22 Seulestraat nrs. 62, 64
- 23 Seulestraat nrs. 74, 76, 78, 80
- 24 Seulestraat nrs. 84, 86, 88, 90
- 25 Seulestraat nrs. 3, 5
- 26 Steenwerkstraat nrs. 20, 22, 24, 26
- 27 Steenwerkstraat nrs. 5, 7, 9
- 28 Nieperkestraat nrs. 11, 13, 15, 17, 19, 21
- 29 Nieperkestraat nrs. 31, 33
- 30 Nieperkestraat nrs. 43, 45, 47
- 31 Nieperkestraat nrs. 53, 55
- 32 Nieuwkerkestraat nrs. 13, 15
- 33 Nieuwkerkestraat nrs. 28, 30, 32
- 34 Bassevillestraat nrs. 18, 20
- 35 Zuidlindestraat nrs. 2, 4

**DRANOUTER**

**STRAATRUIMTE EN BEBOUWING**



STRAATRUIMTE



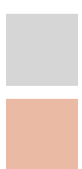
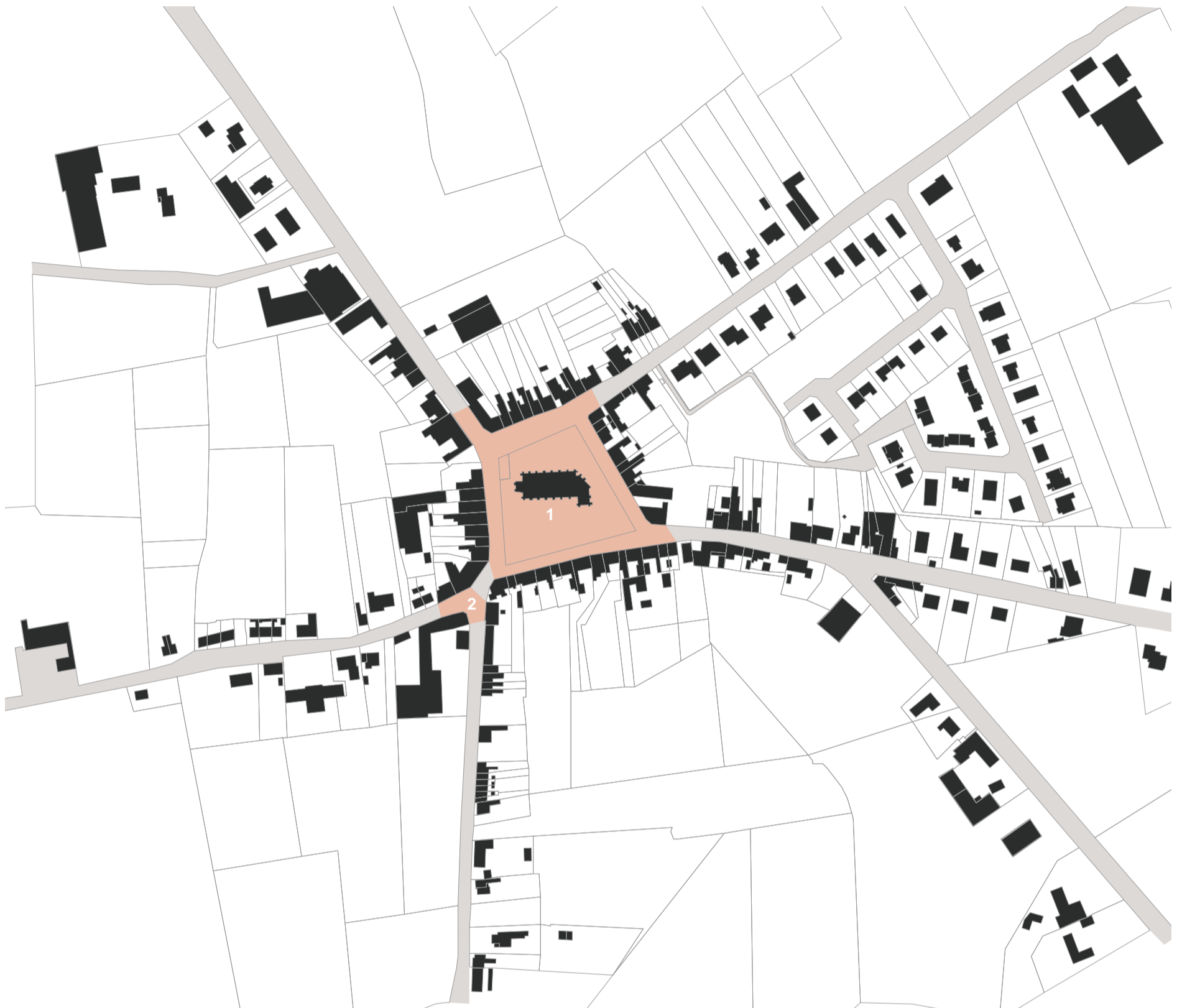
BEBOUWING



0m 50 100 200



DRANOUTER  
HOOFDSTRUCTUREN



STRAATRUIMTE  
HOOFDSTRUCTUUR



BEBOUWING



0m 50 100 200

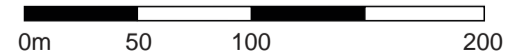


HOOFDSTRUCTUREN

- 1 Planciusplein
- 2 Kruispunt Koudekotstraat - Zwartemolenstraat

# DRANOUTER

## GEBOUWEN VAN DE HOOFDSTRUCTUREN





LANDMARKS

- 1 Kerk
- 2 Pastorie
- 3 Voormalig gemeentehuis
- 4 Voormalige schoolmeesterswoning
- 5 Schoolgebouw

ARTICULERENDE GEBOUWEN

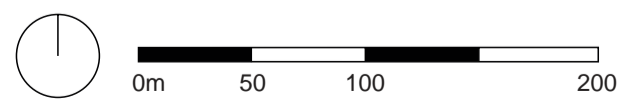
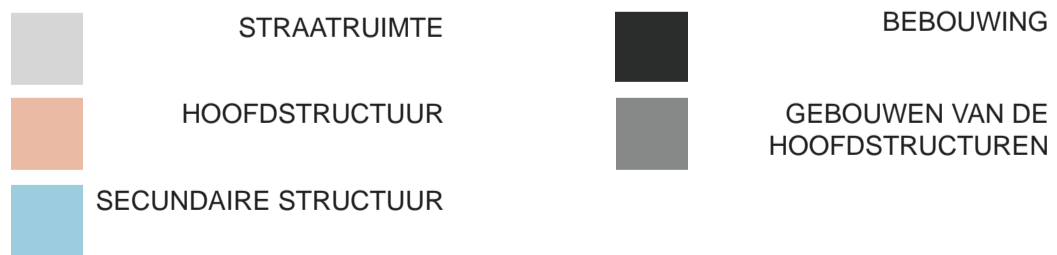
- 6 Hoekgebouw Planciusplein - Dikkebusstraat
- 7 Hoekgebouw Planciusplein - Lettingstraat
- 8 "De Pelikaan", hoek Planciusplein - Dranouterstraat
- 9 Gebouw op kruispunt Planciusplein - Dranouterstraat
- 10 Hoekgebouw Koudekotstraat - Zwartemolenstraat

PLEINWANDEN

- 11 Planciusplein (noordelijke wand)
- 12 Planciusplein (oostwand)
- 13 Planciusplein (zuidwand)

DRANOUTER

SECUNDAIRE STRUCTUREN





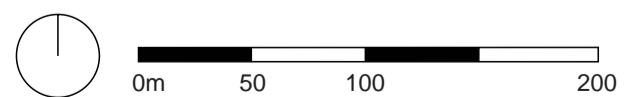


SECUNDAIRE STRUCTUREN

- 1 Koudekotstraat
- 2 Zwartemolenstraat
- 3 Dranouterstraat
- 4 Lettingstraat
- 5 Dikkebusstraat

# DRANOUTER

## GEBOUWEN VAN DE SECUNDAIRE STRUCTUREN



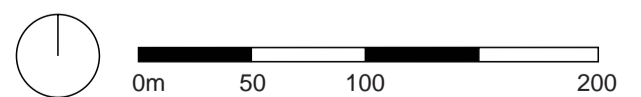
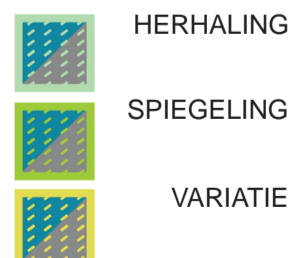
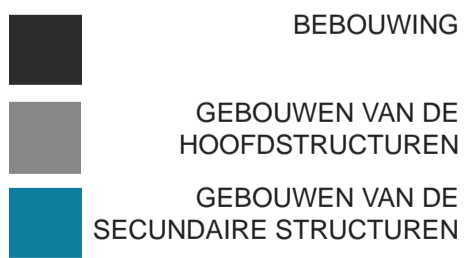
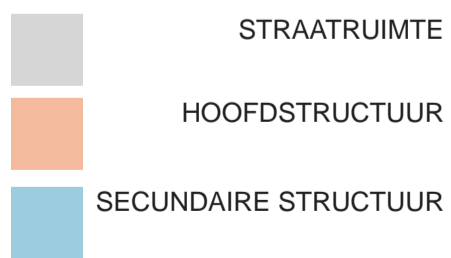


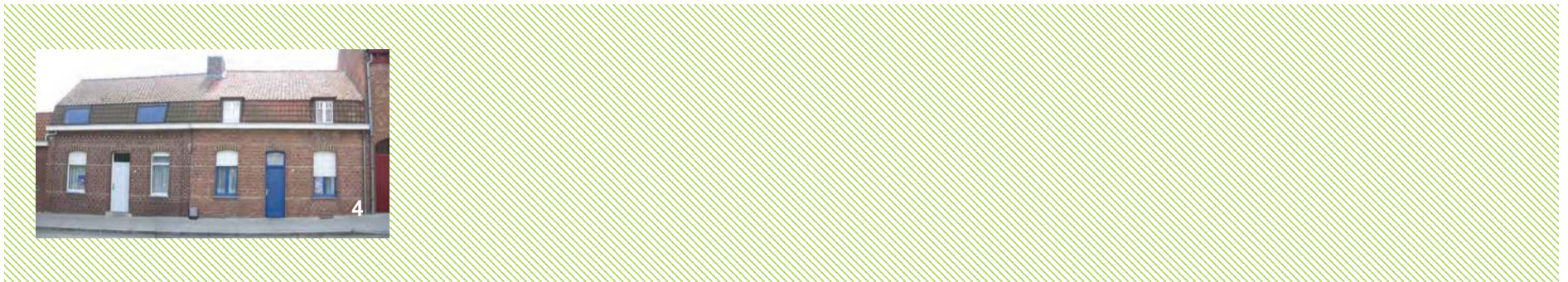
## SECUNDAIRE STRUCTUREN

- 1 Koudekotstraat
- 2 Zwartemolenstraat
- 3 Dranouterstraat
- 4 Lettingstraat
- 5 Dikkebusstraat

# DRANOUTER

## UNIFORMITEIT VAN GEVELS





**HERHALING**

- 1 Zwartemolenstraat nrs. 3, 5, 7
- 2 Zwartemolenstraat nrs. 15, 16
- 3 Planciusplein nrs. 21, 22

**SPIEGELING**

- 4 Dranouterstraat nrs. 73, 75

**VARIATIE**

- 5 Planciusplein nrs. 31, 32
- 6 Planciusplein nrs. 27, 28, 29
- 7 Planciusplein nrs. 24, 25, 26
- 8 Planciusplein nrs. 9, 10
- 9 Dranouterstraat nrs. 58, 60



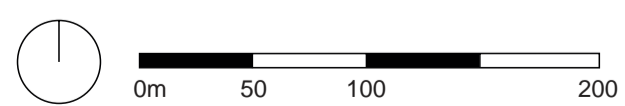
STRAATRUIMTE



BEBOUWING

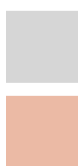
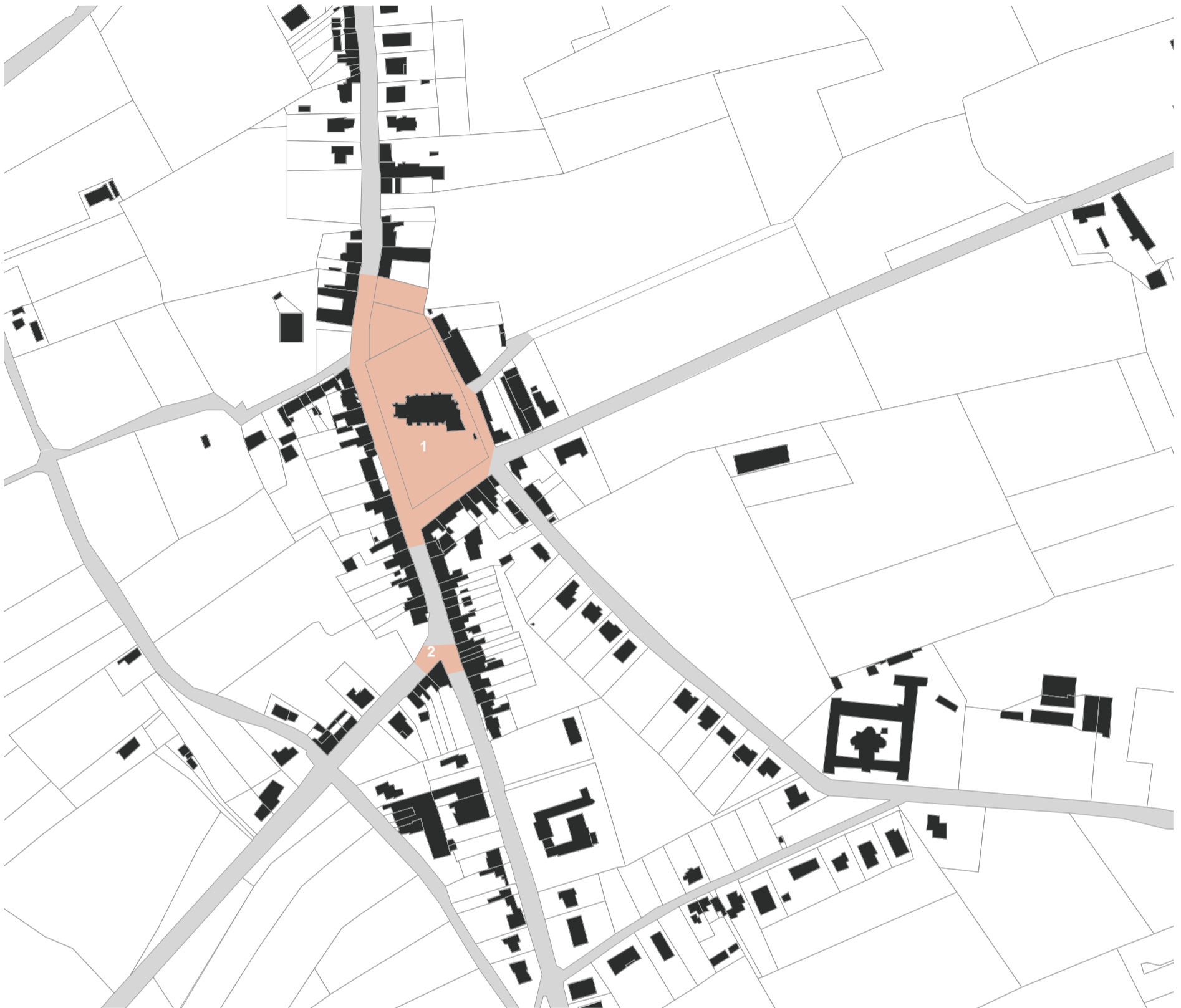


0m 50 100 200



LOKER

HOOFDSTRUCTUREN



STRAATRUIMTE

HOOFDSTRUCTUUR



BEBOUWING



0m 50 100 200



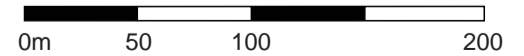
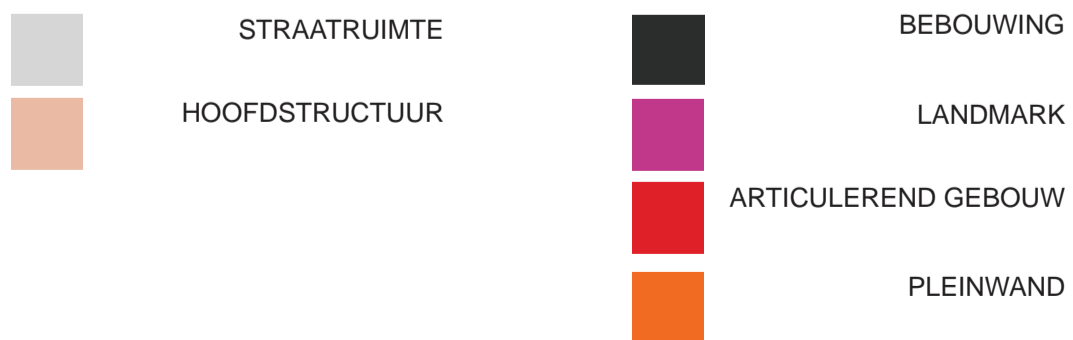


HOOFDSTRUCTUREN

- 1 Marktplein
- 2 Kruispunt Dikkebusstraat - Douanestraat

# LOKER

## GEBOUWEN VAN DE HOOFDSTRUCTUREN





LANDMARKS

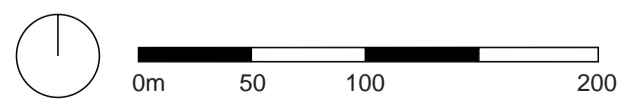
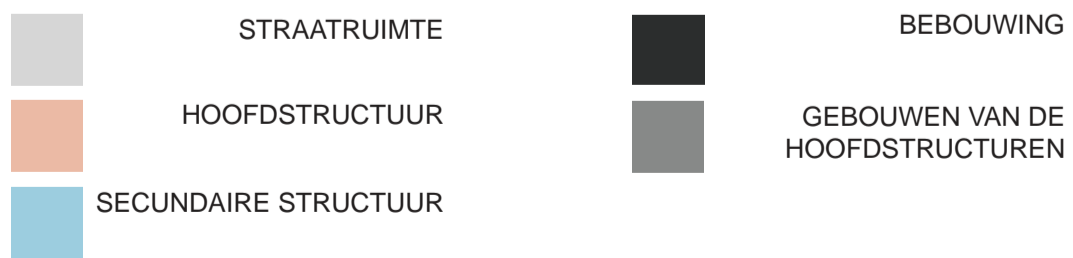
- 1 Kerk
- 2 Pastorie
- 3 Oude dorpsschool met schoolmeesterswoning
- 4 Directeurswoning dorpsschool
- 5 Stichting "Godtschalck"

ARTICULERENDE GEBOUWEN

- 6 Gebouwegeheel op hoek Dikkebusstraat - Gildestraat
- 7 Hoek Dikkebusstraat - Kemmelbergweg
- 8 Hoek Dikkebusstraat - Douanestraat

PLEINWANDEN

- 9 Marktplein (westelijke wand)
- 10 Marktplein (zuidoostwand)



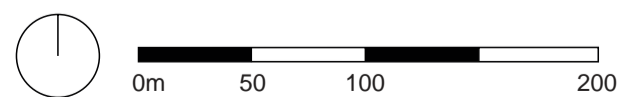


SECUNDAIRE STRUCTUREN

- 1 Dikkebusstraat
- 2 Gildestraat
- 3 Kemmelbergweg
- 4 Godtschalkstraat
- 5 Dikkebusstraat
- 6 Douanestraat
- 7 Dikkebusstraat
- 8 Dikkebusstraat

# LOKER

## GEBOUWEN VAN DE SECUNDAIRE STRUCTUREN





SECUNDAIRE STRUCTUREN

- 1 Dikkebusstraat
- 2 Gildestraat
- 3 Kemmelbergweg
- 4 Godtschalkstraat
- 5 Dikkebusstraat
- 6 Douanestraat
- 7 Dikkebusstraat
- 8 Dikkebusstraat

# LOKER

## UNIFORMITEIT VAN GEVELS



STRAATRUIMTE



HOOFDSTRUCTUUR



SECUNDAIRE STRUCTUUR



BEBOUWING



GEBOUWEN VAN DE HOOFDSTRUCTUREN



GEBOUWEN VAN DE SECUNDAIRE STRUCTUREN



HERHALING



SPIEGELING



VARIATIE



0m 50 100 200





HERHALING

- 1 Dikkebusstraat nrs. 132, 134
- 2 Dikkebusstraat nrs. 141, 143

SPIEGELING

- 3 Dikkebusstraat nrs. 140, 142

VARIATIE

- 4 Dikkebusstraat nrs. 136, 138
- 5 Dikkebusstraat nrs. 150, 152, 154, 156
- 6 Gildestraat nrs. 1, 3, 5, 7
- 7 Kemmelbergweg nrs. 3, 5
- 8 Dikkebusstraat nrs. 145, 147
- 9 Douanestraat nrs. 1, 3, 5, 7
- 10 Douanestraat nrs. 4, 6, 8



STRAATRUIMTE



BEBOUWING



0m 50 100 200





STRAATRUIMTE



BEBOUWING



HOOFDSTRUCTUUR



0m 50 100 200

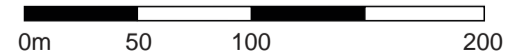


HOOFDSTRUCTUREN

1 Dorpsplein

# DE KLIJTE

## GEBOUWEN VAN DE HOOFDSTRUCTUREN



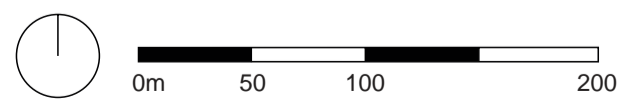
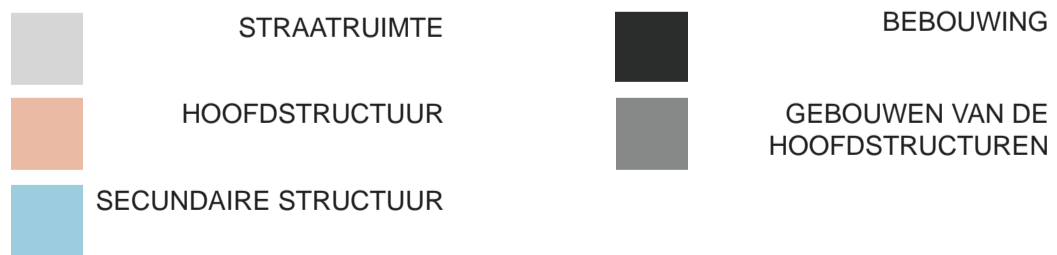


## LANDMARKS

- 1 Kerk
- 2 Pastorie
- 3 Oud schoolgebouw met schoolmeesterswoning

## PLEINWANDEN

- 4 Dorpsplein (noordwestelijke wand)





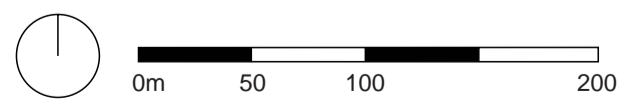
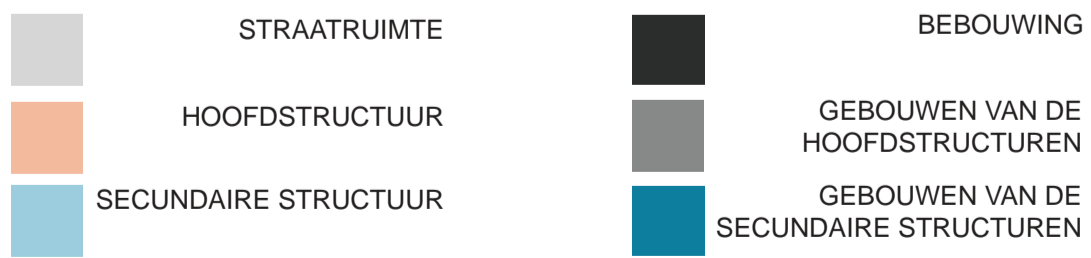


SECUNDAIRE STRUCTUREN

1, 2, 3, 4 Dikkebusstraat

# DE KLIJTE

## GEBOUWEN VAN DE SECUNDAIRE STRUCTUREN





SECUNDAIRE STRUCTUREN

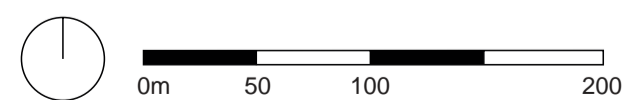
1, 2, 3, 4 Dikkebusstraat



STRAATRUIMTE  
HOOFDSTRUCTUUR  
SECUNDAIRE STRUCTUUR

BEBOUWING  
GEBOUWEN VAN DE HOOFDSTRUCTUREN  
GEBOUWEN VAN DE SECUNDAIRE STRUCTUREN

HERHALING  
SPIEGELING  
VARIATIE





SPIEGELING

- 1 Dikkebusstraat nrs. 39, 41
- 2 Dikkebusstraat nrs. 55, 57, 59

VARIATIE

- 3 Dikkebusstraat nrs. 31, 33
- 4 Dikkebusstraat nrs. 43, 45
- 5 Dikkebusstraat nrs. 49, 51
- 6 Dikkebusstraat nr. 44

WESTOUTER

STRAATRUIMTE EN BEBOUWING



STRAATRUIMTE



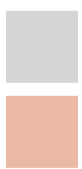
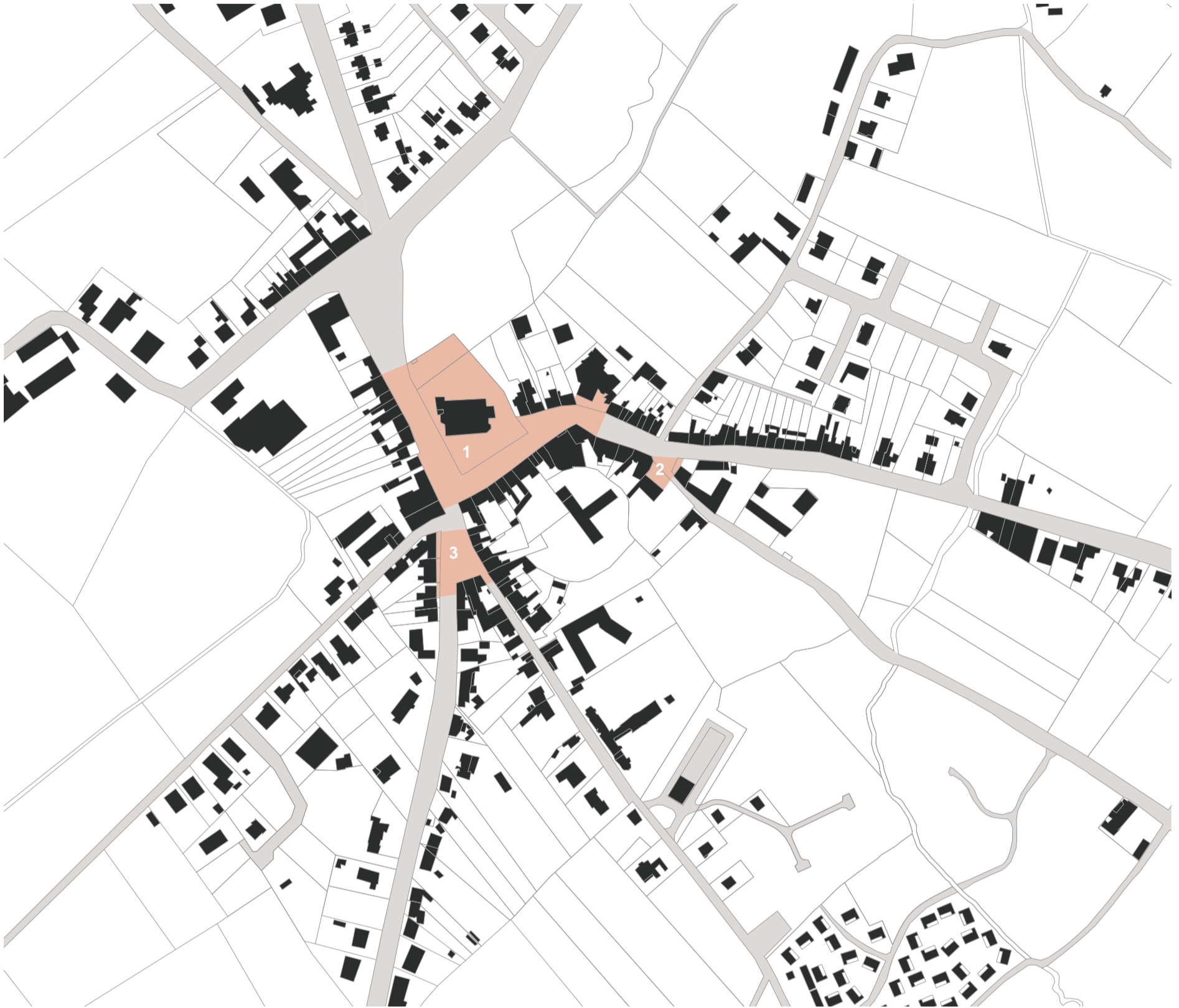
BEBOUWING



0m 50 100 200



WESTOUTER  
HOOFDSTRUCTUREN



STRAATRUIMTE  
HOOFDSTRUCTUUR



BEBOUWING



0m 50 100 200



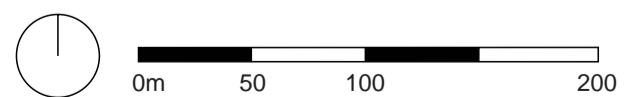
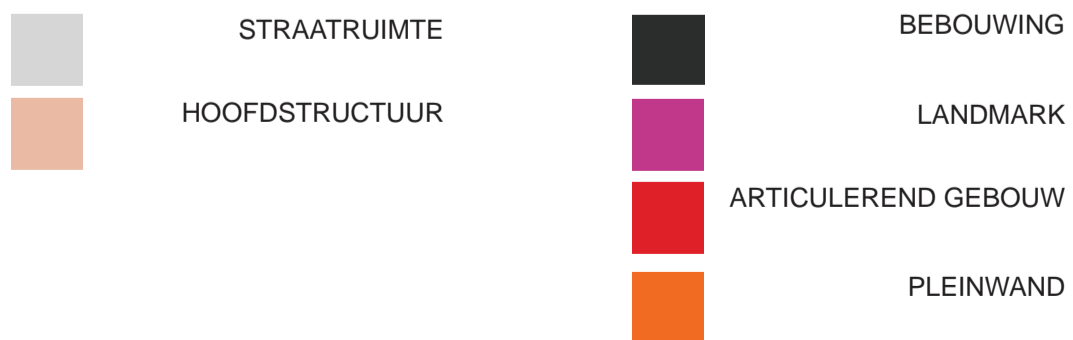
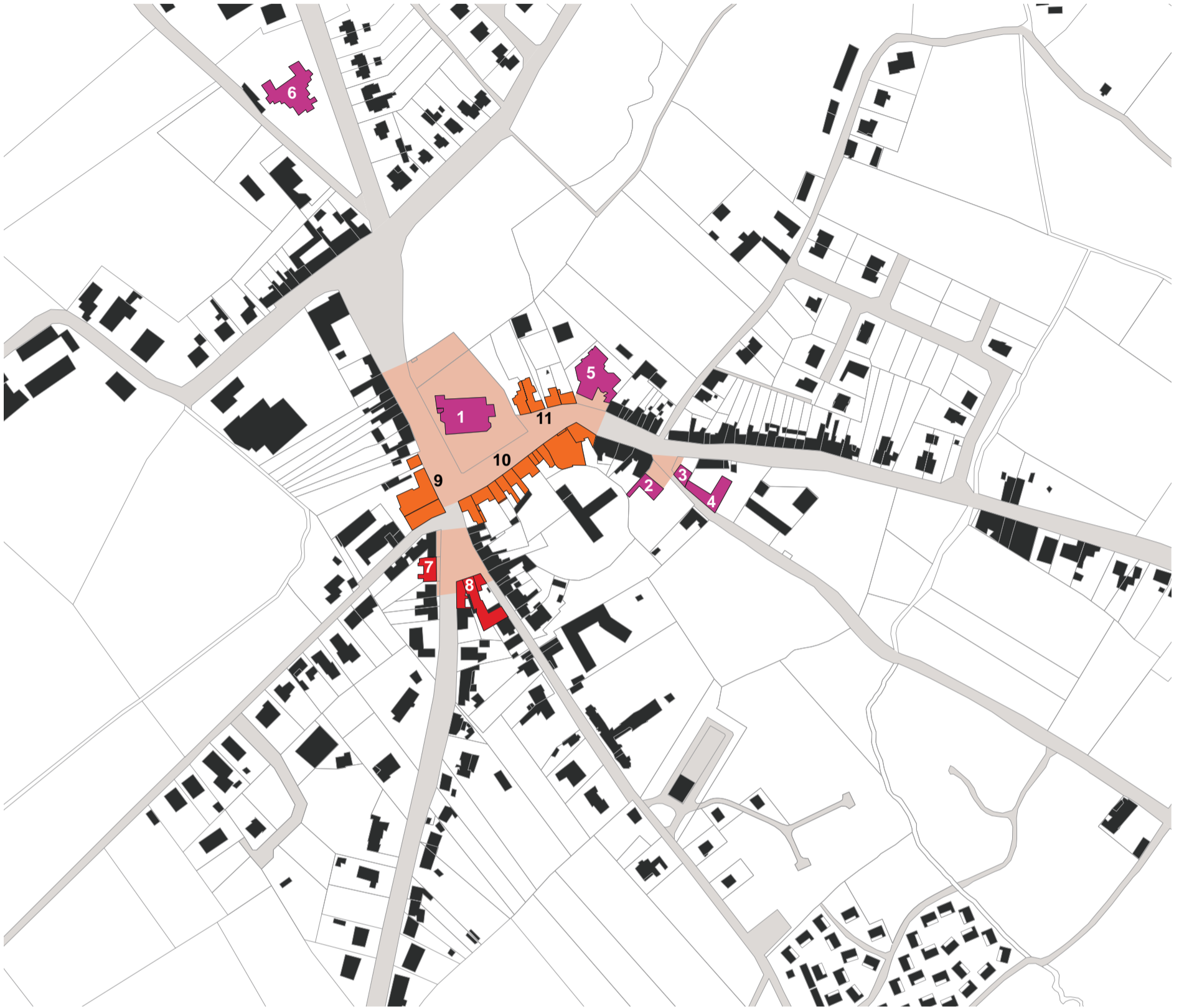


HOOFDSTRUCTUREN

- 1 Kerkplein
- 2 Kruispunt Sulferbersgraat - Hellegatstraat
- 3 Kruispunt Bellestraat - Schomminkelstraat

# WESTOUTER

## GEBOUWEN VAN DE HOOFDSTRUCTUREN





## LANDMARKS

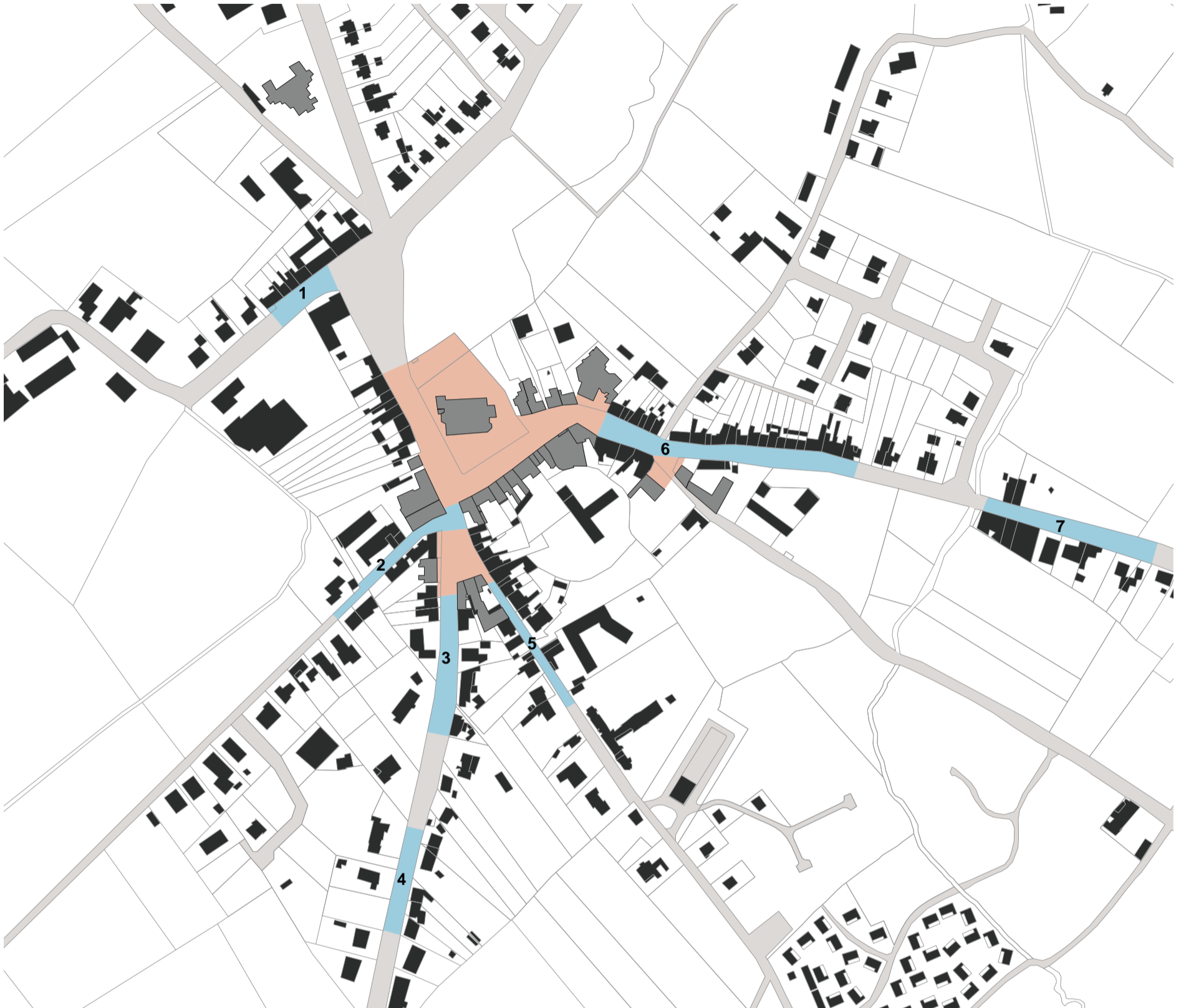
- 1 Kerk
- 2 Pastorie
- 3 Voormalige schoolmeesterswoning
- 4 Schoolgebouw
- 5 Gemeentehuis
- 6 CJT 't Eksternest (jeugdhuis)

## ARTICULERENDE GEBOUWEN

- 7 Gebouw met trapegevel op kruispunt Bellestraat - Schomminkelstraat (Bellestraat)
- 8 Gebouwen op kruispunt Bellestraat - Schomminkelstraat

## PLEINWANDEN

- 9 Kerkplein (westelijke wand - Poperingestraat)
- 10 Kerkplein (zuidelijke wand - Sulferbergstraat)
- 11 Kerkplein - Sulferbergstraat



STRAATRUIMTE



HOOFDSTRUCTUUR



SECUNDAIRE STRUCTUUR



BEBOUWING



GEBOUWEN VAN DE  
HOOFDSTRUCTUREN



0m 50 100 200

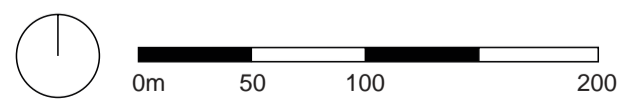
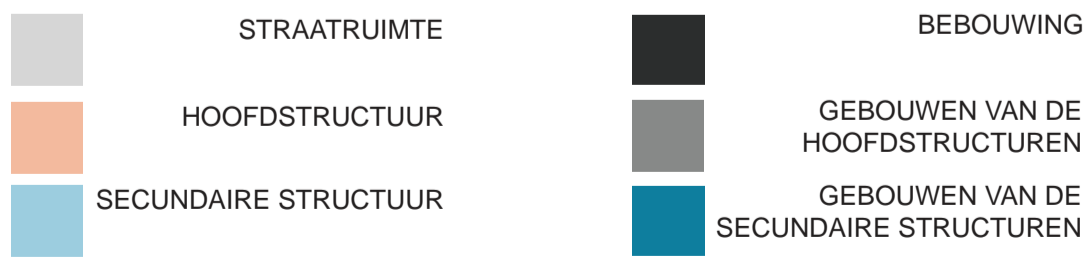


SECUNDAIRE STRUCTUREN

- 1 Boeschepestraat
- 2 Langedreef
- 3, 4 Bellestraat
- 5 Schomminkelstraat
- 6, 7 Sulferbergstraat

WESTOUTER

GEBOUWEN VAN DE SECUNDAIRE STRUCTUREN



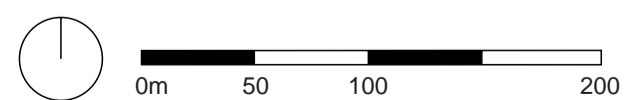
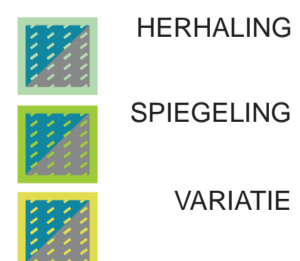
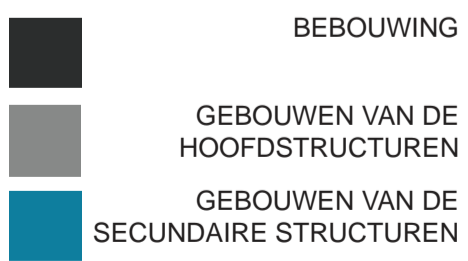
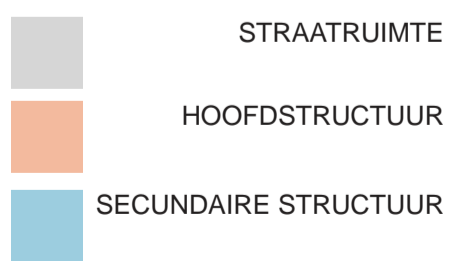


## SECUNDAIRE STRUCTUREN

- 1 Boeschepestraat
- 2 Langedreef
- 3, 4 Bellestraat
- 5 Schomminkelstraat
- 6, 7 Sulferbergstraat

# WESTOUTER

## UNIFORMITEIT VAN GEVELS







SPIEGELING

- 1 Boeschepestraat nrs. 1, 3, 5
- 2 Sulferbergstraat nrs. 5, 7
- 3 Sulferbergstraat nrs. 55, 57

VARIATIE

- 4 Poperingestraat nrs. 18, 20, 22
- 5 Sulferbergstraat nrs. 8, 10
- 6 Sulferbergstraat nrs. 15, 17, 19, 21



**Onderzoek:**

Ir-architect Jolien Paeleman

Ir-architect Tine Bulckaen

**Coördinatie:**

Prof. Dr. Ir-architect Pieter Uyttenhove

Ir-architect Tine Bulckaen

**Advies:**

Ir-architect Maarten Liefoghe

Architect David Schmitz

**Contact:**

Labo Stedenbouw

Vakgroep Architectuur en Stedenbouw

Universiteit Gent

Jozef Plateastraat 22

9000 Gent

tel: 09 264 39 14

mob: 0475 74 73 73



# **LABO S i.o.v. WEST-VLAANDEREN**